

Piirkonna konkurentsivõime
tugevdamise tegevuskava vorm

Võru maakonna TEGEVUSKAVA

<p>TEGEVUSTE¹ PRIORITEETSUS TULENEVALT MAAKONNA ARENGUKAVAST (põhjendada, miks on maakonna jaoks üks tegevus prioriteetsem kui teine)</p>	<p>Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise Võru maakonna tegevuskava koostamise ja meetme valdkondlike prioriteetide määratlemise aluseks on Siseministeriumi poolt väljatöötatud juhendmaterjal ning Võru maakonna arengustrateegia 2014-2025 koos lisadega, sh maakonna sotsiaalmajandusliku olukorra analüüsiga. Põhjalikust maakonna sotsiaalmajandusliku olukorra analüüsist ilmnes, et peamised väljakutsed Võrumaal on seotud elanikkonna vähenemise ja vananemisega. Statistikaameti prognoosi kohaselt jätkab Võrumaa elanike arv vähenemist, jõudes aastaks 2040 umbes 24 000 inimeseni. Ühelt poolt tuleb toime tulla avalike teenuste pakkumisega ning teisalt uute töökohtade loomisega, pidurdamaks elanikkonna vähenemist. Maksumaksjate hulga vähenemine toob endaga kaasa raskused avalike teenuste pakkumisel, sest omavalitsuste tulubaas kahaneb. Seega on väljakutseks ka maakonna palgataseme ühtlustamine Eesti keskmisega. Samuti tuleb kaasa aidata töötajate poolt loodava lisandväärtuse tõusule, sest SKT elaniku kohta on maakondade võrdluses tagantpoolt viies (u 35% Harjumaa vastavast näitajast). Olulisteks tegevusteks on siinkohal uute (kõrgemapalgaliste) töökohtade loomise toetamine, mis tõstab elanike elatustaset ja pikemas perspektiivis leevendab rahvastiku vähenemist. Väga väike on ka maakonnast eksporditavate kaupade ja teenuste maht, mis moodustab kogu Eesti omast ühe protsendipunkti. Ühes lisandväärtuse tõusuga tuleb suurendada ekspordimahtusid. Maakonnas on probleemiks vähene ettevõtlikkus ja ettevõtlusaktiivsus, mille kasvatamist peetakse analüüsis üheks oluliseks väljakutseks. Siinkohal pole abi üksnes ettevõtlusalade arendamisest, tegeleda tuleb ka alustavate ettevõtete toetamisega läbi ettevõtlusinkubaatorite eeldusel, et piisava arengutasemeni jõudnud inkubandid rajavad mõne aja möödudes iseseisvad (tootmis)hooned loodavatele ettevõtlusaladele. Eelpool toodud väljakutsetele vastamiseks on maakondlikus tegevuskavas arendatavad objektid, mis on esitatud tegevussuundade 2. ja 3. all (ettevõtluse seisukohast olulise avaliku tugitaristu kaasajastamine ja selle loomine</p>
---	--

¹ Toetust taotletakse järgmistele tegevustele

- 1) sihtkoha eripära rõhutavate terviklike turismitoodete ja -atraktsioonide arendamine ning sihtkoha kui võrgustiku arendamine;
- 2) ettevõtluse seisukohast olulise avaliku tugitaristu kaasajastamine ja selle loomine olemasolevate või uute tööstus- ja ettevõtlusalade juurde;
- 3) inkubatsiooni- ja tootearendusvõimaluste väljaarendamine;
- 4) linnakeskuse avaliku ruumi, sealhulgas linnasüdamed ja väljakud, kaasajastamine ettevõtlusele atraktiivsemaks muutmiseks;
- 5) keskuste ja tagamaa vaheliste ühenduste, sealhulgas ühistransport ning jalg- ja jalgrattatee, arendamine.
- 6)

olemasolevate või uute tööstus- ja ettevõtlusalade juurde; inkubatsiooni- ja tootearendusvõimaluste väljaarendamine).

Lähtuvalt arengustrateegiast peitub oluline potentsiaal turismisektoris. Võrumaal on ilus ja mitmekesine loodus ning rohkelt huviobjekte. Suurem osa maakonnast on majutusettevõtetega kaetud, seejuures on kasvanud majutatute arv. Peamine väljakutse turismisektoris on potentsiaali maksimaalne rakendamine (teenuste kvaliteedi arendamine, teenustega kaetuse suurendamine ja mitmekesistamine, sesoonsuse vähendamine) ja seeläbi turistide külastuskestvuse pikendamine. Projektid, mis on piirkondade konkurentsivõime tugevdamise maakondlikus tegevuskavas, aitavad kaasa külastatavuse hooajalisuse vähendamisele, külastuskestvuse pikendamisele läbi kvaliteetsemate ja mitmekesisemate turismiteenuste valiku ning töökohtade loomisele. Ühtlasi aitavad kavas esitatud turismivaldkonna projektid kaasa elukvaliteedi ja -keskkonna paranemisele läbi laienenud teenuste valiku kohaliku elaniku jaoks.

Lisaks vajadusele uute töökohtade järele on maakonnas vajakajäämisi ligipääsetavuse osas. Ühenduste loomine on otseselt seotud ettevõtluse arendamisega piirkonnas. Läbi kergliiklusteede loomise paranevad tööjõu liikuvuse võimalused ja teenuste kättesaadavus. Kergliiklusteede rajamine aitab ühtlasi kaasa tervislike eluviiside ja keskkonnasäästliku transpordiviisi kasutamise juurutamisele nagu on väljatoodud ka maakonna sotsiaalmajandusliku olukorra analüüsis. Ühenduste loomine toetab arengustrateegia horisontaalseid arendusfookusi – ühenduste parendamine, keskkonnahoid, sh energiasääst, halduskorralduse korrastamine. Kaudselt panustavad need projektid ka arengustrateegia eesmärgi “Võrumaa on koht, kus inimesed elavad täisväärtuslikult ja kaua” fookuse “Tervislike eluviiside edendamine” täitmisel. Projekt Võru linna ja selle lähiümbruse töökohtadele ja teenustele parema ligipääsu tagamine on otseses seoses Võrusoo tööstusalal taristu I etapi väljaarendamise ja Võru linna keskväljaku rajamisega.

Võru linna kui maakonna keskuse suurimaks puuduseks on keskväljaku puudumine, mida toonitati ka sotsiaalmajandusliku olukorra analüüsi raames läbi viidud seminaridel. Uus loodav keskväljak suurendab kesklinna piirkonna atraktiivsust ning julgustab ettevõtlikke inimesi uusi algatusi ellu kutsuma. Praegune linnakeskuse väljanägemine pole olnud ettevõtjate jaoks atraktiivne tegutsemiskoht. Kavas toodud projekt loob eeldused Võru linna toimepiirkonna elanike tööhõivevõimaluste parendamiseks, uute ettevõtete loomiseks ja südalinna kui ettevõtluskeskkonna atraktiivsuse suurendamiseks. Projekt panustab üheselt strateegilise eesmärgi “Võrumaalased on tugeva ja nakatava piirkondliku enesetunnetusega” fookuse “Võru linna kui tugeva Kagu-Eesti tõmbekeskuse arendamine, sh linna keskuse väljaarendamine” täitmisel. Lisaks toetab projekt turismisektorit läbi külastuskeskkonna parendamise.

Eeltoodut ja ka ülejäänud väljakutseid arvesse võttes on Võrumaa arengustrateegias määratletud visioon aastaks 2025²:

- **Võrumaa on atraktiivne Kagu-Eesti elu- ja töökeskkond, mida iseloomustab tugev majandus, konkurentsivõimeline haridus, oma kultuur ja eripära, kaasaegne tervishoid ja sotsiaalhoolekanne ning kaasav ja kestlik kogukond.**

Visioonist lähtuvalt on Võrumaal viis eesmärki:

1. Võrumaa ettevõtlus on tulus ja töökohad hästi tasustatud (tugev majandus);
2. Võrumaalt saab väärtuspõhise hariduse³ (konkurentsivõimeline haridus);
3. Võrumaa on “ummamuudu”⁴ (oma kultuur ja eripära);
4. Võrumaa on koht, kus inimesed elavad täisväärtuslikult ja kaua (kaasaegne tervishoid ja sotsiaalhoolekanne);
5. Võrumaalased on tugeva ja nakatava piirkondliku enesetunnetusega (kaasav ja kestlik kogukond).

Igale eesmärgile vastab mitu spetsiifilist arendusfookust – tegevuste kompleksi, mis aitavad soovitud seisundit saavutada. Strateegias on määratletud neli temaatilist valdkonda (majandus, haridus, kultuur ja sotsiaalvaldkond), viies (kogukond) toetab neid kõiki.

Piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskavva on kantud vaid need projektid, millel on selge mõju arengukava konkreetsete eesmärkide saavutamisse. Eelnevatest kaalutlustest lähtuvalt on esitatud tegevuskava tegevused seatud prioriteetsuse järjekorda.

Piirkondade konkurentsivõime tegevuskava muutmise protsessi kaasati maakonna kõik omavalitsused ja piirkonna võimekamad kolmanda sektori organisatsioonid, keda kutsuti esitama projekte. Erinevate osapoolte kaasatus oli tagatud läbi omavalitsuste, kellel paluti jagada informatsiooni potentsiaalsetele taotlejatele, koguda ettepanekuid ning vahendada omavalitsuse piires laekunud PKT eesmärkidele vastavaid ettepanekuid tegevuskavasse lisamiseks. Projekte hindas komisjon, kuhu kuulusid Võru Maavalitsuse, Võrumaa Omavalitsuste Liidu, Võrumaa Arenguagentuuri, Võrumaa Turismiliidu ja omavalitsuste esindajad. Kõik taotlejad said võimaluse tutvustada oma projekti ideed hindamiskomisjonile, et täiendavalt selgitada planeeritavaid tegevusi, sotsiaalmajandusliku mõju ulatust piirkonnale, projekti jätkusuutlikkust ja ettevalmistuse astet.

² Kättesaadav <http://voru.maavalitsus.ee/arengukavad>

³ Vastavalt kokku lepitud maakonna põhiväärtustele, milleks on ettevõtlikkus, loovus, eripärasus ja keskkonnahoidlikkus.

⁴ Selgelt eristuva kuvandiga.

Nr pingereas	ARENDAV OBJEKT / TEGEVUSE KOMPLEKS (edaspidi arendatav objekt)	TOETATAVAD TEGEVUSED (tabelisse märkida ainult number: 1 – turism, 2 – tööstusalad, 3 – inkubaatorid ja tootearendused; 4 – linnakeskuse avalik ruum; 5 – ühendused)	ORIENTEERUV MAKSUMUS (kogumaksumus ning toetuse vajaduse maht)	TEGEVUSTE VÄLJUNDINDIKAATORID		
				Turismi, ettevõtluskeskkonna (tööstusalad, inkubaatorid ja tootearendused) ja linnaruumi projektide puhul		Ühendusvõimaluste arenduste puhul
				Arenduse tulemusel loodud töökohtade arv (sh lisandväärtusega töökohtade arv)	Mitterahalist abi saavate ettevõtete arv ⁵	Lahendatud toimepiirkondade ühendusvõimaluste kitsaskohtade arv
1.	Ettevõtlusinkubatsiooni teenuse arendamine Rõuges ja Rõuge tööstusala tugitaristu parendamine	2 ja 3	Kogumaht 900 000 Toetus 765 000	30	13	
2.	Võrusoo tööstusalal taristu I etapi väljaarendamine	2	Kogumaht 637 500 Toetus 541 875	40	7	
3.	Haanja Puhke- ja spordikeskuse väljaarendamine aastaringseks spordi-, turismi- ja puhkekeskuseks	1	Kogumaht 1 100 000 Toetus 935 000	10	12	
4.	Suure Munamäe kui rahvusvahelise tähtsusega turismi-atraktsiooni arendamine	1	Kogumaht 285 000 Toetus 242 250	2	30	

⁵ Mitterahalist abi (otsetõlge inglise keelest: *non-financial aid*) saavate ettevõtete all on mõeldud toetusest nii otseseid kui ka kaudseid kasusaajaid. Tegemist on indikaatoriga, mille väärtus esitatakse Euroopa Komisjonile rakenduskava mitme meetme pealt ühiselt ja seetõttu on oluline ühine Euroopa Komisjoni poolt aktsepteeritud nimetus.

Indikaatori „mitterahalist abi saavad ettevõtted“ andmeid kogutakse kahesuguste ettevõtete kohta:

1) mitterahalist abi saavateks ettevõteteks loetakse need ettevõtted, kes juba tegutsevad ettevõtlus- ja tööstusalal, turismipiirkonnas või linnakeskuse avalikus ruumis ning saavad kasu toetusega paranenud tingimustest (kasu saavad ettevõtted);

2) mitterahalist abi saavateks ettevõteteks loetakse ka need ettevõtted, kel on potentsiaalne huvi pärast toetuse abil tingimuste paranemist asuda ettevõtlus- ja tööstusalale, turismipiirkonda või linnakeskuse avalikku ruumi (potentsiaalselt kasu saavad ettevõtted).

5.	Osula alevi-Varese ristmiku vaheline kergliiklustee	5	Kogumaht 165 000 Toetus 140 250			1
6.	Rõuge Ööbikuoru turismi- maastiku arendus	1	Kogumaht 290 000 Toetus 246 500	26	63	
7.	Kobela tööstusalaga piirneva taristu renoveerimine	2	Kogumaht 203 916 Toetus 173 328	20	8	1
8.	Liiklus-õppe keskus	1	Kogumaht 204 928 Toetus 168 617	2	16	
9.	Vana-Antsla mõisa välja- arendamine kaunite kunstide keskusena	1	Kogumaht 600 000 Toetus 510 000	10	8	
10.	Rogosi kastellmõisa interaktiivse ekspositsiooni rajamine	1	Kogumaht 380 000 Toetus 323 000	2,5	20	

Toetatud piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava I voorust

1.	Võru linna ja selle lähiumbruse töökohtadele ja teenustele parema ligipääsu tagamine	5	Kogumaht 2 409 500 Toetus 2 048 075			11
2.	Võrukivi tehnopargi 8 kinnistu soojavõrguga ühendamine	2	Kogumaht 255 000 Toetus 216 750	50	8	
3.	Vastseliina piiskopilinnus – keskaja teemapark „Novum Castrum per saecula“	1	Kogumaht 1 200 000 Toetus 1 020 000	8	30	
4.	Võru linna keskväljaku rajamine	4	Kogumaht 2 004 000 Toetus 1 703 400	20	12	

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT	
1. Ettevõtlusinkubatsiooni teenuse arendamine Rõuges ja Rõuge tööstusala tugitaristu parendamine	
ARENDATAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Projekti kogumaksumus on 900 000 eurot.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <p>Rõuge tööstusalale ettevõtjate ühise inkubatsioonikeskuse rajamine. Rajatakse erineva suurusega ruumid, mida renditakse alustavatele ettevõtjatele piiratud tähtajaks (kuni 5 aastaks) eeldusega, et piisava arengutasemeni jõudnud inkubandid rajavad mõne aja möödudes iseseisvad (tootmis)hooned kõrvalolevale tööstusalale, ostes selleks vajaliku krundi loodavalt Võrumaa tööstusalade SAlt. Hoone rajatakse vähemalt kolmele ettevõttele, tulevikus võimaldab hoone arhitektuurne ja konstruktiivne lahendus liita sellele veel ruume ning laiendada hoonet, nii et see mahutab kuni viis ettevõtet. Inkubatsioonikeskusesse rajatakse ühised administratsiooni- ja olmeruumid ning soetatakse ühiskasutatavad bürooseadmed, kohapeal töötavad püsivalt kõigile ettevõtjatele üldteenuseid pakkuv asjaajaja, raamatupidaja ja puhastusteenindaja. Vajadusel pakutakse ettevõtjatele ühist toodete turundust. Inkubatsioonikeskuses pakutakse kohalikele (alustavatele) ettevõtetele erinevaid tugiteenuseid: projektinõustamine ja alustavate ettevõtete nõustamine (koostöös Võrumaa Arenguagentuuriga), asjaajamine ja muud büroo abiteenused, raamatupidamine, metalli- ja puidualase oskusteabe vahendamine (koostööpartnerid Võrumaa Kutsehariduskeskus ning selle juurde loodud puidu kompetentsikeskused) jne. Suur osa nimetatud teenuseid on suunatud ka naabervaldade (Haanja, Varstu) ettevõtetele;</p> <p>Ettevõtluse seisukohast olulise taristu arendamine Rõuge tööstusalal: ala läbivate Tehnika ja Soojuse tänavate nõuetekohane rekonstrueerimine (ca 1 km), tänavavalgustuse rajamine (ca 1 km); tööstusalal olemasolevatele ettevõtete nõuetekohaste vee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine (ca 800 m).</p>

Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju	<p>Rõuge tööstusalal tegutseb praegu 6 ettevõtet, projektiga luuakse võimalused veel vähemalt 7 uue ettevõtte loomiseks.</p> <p>Arendatakse välja kaasaegne tööstusala, mille järele on nõudlus juba praegu olemas. Rekonstrueeritavaid tänavaid kasutavad nii praegu tegutsevad kui ka uued ettevõtjad, kes loovad oma ettevõtte Rõuge tööstusalale (ettevõtteid rajama on oodatud nii juba tegutsevad kui ka täiesti uued ettevõtjad. Eeldatavalt laiendavad oma tegevuse tööstusalale ka inkubatsioonikeskusest hoo sisse saanud ning sealt edasi liikunud ettevõtjad). Vee- ja kanalisatsioonitrasside uuendamise tagatakse hea keskkonnaseisundi säilimine Rõuges ning Haanja looduspargis.</p> <p>Projekt avaldab positiivset mõju kogu maakonna majandusele.</p>
Eeldatav tegevustes osalejate ring	<p>Rõuge vallavalitsus, ettevõtjad (nii olemasolevad kui ka ettevõtjad üle Eesti). Inkubatsioonikeskuse nõustamis- ja muudest tugiteenustest saavad osa ka naabervaldade (Haanja, Varstu jne) ettevõtjad. Tööstusalale on ka oodatud välisinvestorid.</p>
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus⁶	<p>Projekti tulemusena saavad ettevõtjad oma tegevusteks sobivad ruumid ning tekivad uued töökohad – see toetab kogu maakonna ettevõtluse ja majanduse arengut. Kasu saavate ettevõtete hulk on 13, eeldatavalt lisandub 30 uut töökohta (iga ettevõtja palkab peale iseenda veel vähemalt 1–3 töolist, lisaks büroo abiteenuseid pakkuvad töötajad: asjaajaja, raamatupidaja, puhastusteenindaja).</p> <p>Projekti tulemusel rajatakse nõuetele vastavad inkubatsioonipinnad koos kõigi vajalike kommunikatsioonidega, juurdepääsuteed ning vee- ja kanalisatsioonitrassid ettevõtete kruntide piirideni.</p>
Valmisolek tegevuste elluviimiseks	<p>Koostatud on ala detailplaneering ja kommunikatsioonide projekt.</p> <p>Rõuge valla arengukava 2015–2025 (http://bit.ly/1Jq1ZCU) peatükis 12 (ettevõtlus) kajastub:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inkubatsioonikeskuse (ettevõtlushotelli) rajamine Rõuge tööstusparki aastatel 2015–2016 (tegevuskava, lkd 60 ja 119) vallavalitsuse, ettevõtjate ja fondide abiga; • Rõuge tööstusparki väljaarendamine aastatel 2015-2025 (tegevuskava, lkd 60 ja 119) vallavalitsuse ja fondide abiga. <p>Projekti omaosaluse tagab Rõuge Vallavalitsus.</p>

⁶ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

ARENDAV OBJEKT	
2. Võrusoo tööstusalal taristu I etapi väljaarendamine	
ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Projekti kogumaksumuseks on 637 500 eurot.</p> <p>Tegevused hõlmavad Võrusoo tööstusalal taristu I etapi väljaarendamist. Esimeses etapis arendatakse välja 7 kinnistut koos kõikide vajalike kommunikatsioonidega. Ehitatakse välja vee-, kanalisatsiooni-, side-, elektri- ja soojatranssid ning juurdepääsutee kruntidele (vt lisa 2 – Võrusoo tööstusala I etapi asendiplaan). Võrusoo tööstusala kogusuurus on 36 hektarit, millel on 32 krunti. Esimese etapiga soovitakse välja arendada 7 krunti pindalaga 4,5 ha ja nende juurde viivad teed. Tehniline dokumentatsioon on koostatud kogu alale ning annab võimaluse etapiliseks väljaarendamiseks. Võrusoo tööstusala arendamine toimub etapiviisiliselt. Planeeritava tootmisala rajamine on jaotatud kolmeks ehitusetapiks ja selle alusel toimub ka ala arendamine. II etappi hakatakse rakendama siis, kui I etapis krundid on ettevõtjatega hõivatud või kui on näha investorite suuremat huvi.</p>
Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju	<p>Projektiga luuakse eeldused Võru linna toimepiirkonna elanike tööhõivevõimaluste parendamiseks, arendades Võrusoo tööstuspiirkonna taristust ja suurendades selle atraktiivsust investoritele. Projekti tulemusena suureneb ka Võru linna ettevõtluskeskkonna atraktiivsus ning konkurentsivõime tervikuna. Võrusoo tööstusala taristu välja arendamine loob võimalused uute investeeringute ligimeelitamiseks ja seeläbi uute ettevõtete tekkeks. Hästi tasustatud töökohad ning nendelt laekuvad maksud on määrava tähtsusega Võru piirkonna kui terviku säilimisele ning arengule.</p> <p>Võrusoo tööstusala arendamisega kaasneb:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ettevõtluse arenemine ka väljaspool tööstusalasid (sh suurettevõtteid teenindava ettevõtluse teke – hooldus-, remondi- tootlusteenedused jne); • Piirkonna positiivse maine kujunemine seoses ettevõtluse intensiivistumisega; • Maa ja kinnisvara hindade kasv seoses piirkondade maine tõusuga; • Rakendusvõimaluste suurenemine piirkonnas leiduvate haridusasutuste õpilastele praktikakohana ning lõpetajatele töökohana;

	<ul style="list-style-type: none"> • Tööpuuduse vähenemine; • Piirkonna maksutulude tõus; • Palgataseme suurenemine; • Töötava elanikkonna väljarände kahanemine; <p>Piirkonna atraktiivsuse suurenemine välisinvestoritele.</p>
Eeldatav osalejate ring	tegevustes SA Võrumaa Ettevõtlusalade Arendus, Võru linn, Võru vald, Võru Maavalitsus, Võrumaa Arenguagentuur, piirkonnas tegutsevad ettevõtted
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus	Projekti tulemusena on Võrusoo tööstusalal välja arendatud 7 kinnistut koos kõigi vajalike kommunikatsioonidega. Projekti tulemusena luuakse 40 uut töökohta.
Valmisolek elluviimiseks	tegevuste Võru linnal on olemas üldplaneering, mis annab ülevaate linna arengusuundadest, sh on seal ära näidatud Võrusoo tööstusala. Koostatud on ala detailplaneering ja kommunikatsioonide projekt. Võru linna arengukava (https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4190/9201/4010/Arengukava.pdf#). Tegevuskavas on ette nähtud järgmised tegevused: <ul style="list-style-type: none"> • T180 Tööstus- ja ettevõtlusalade (sh Võrusoo ja selle lähiümbrus) väljaarendamine • T186 Tööstuspiirkondades tugitaristu (juurdepääsuteed, kommunikatsiooni- ja tehnovõrgud) kaasajastamine ja rajamine (Pikk tn, Luha tn, Põllu tn ja Jaama tn) • T187 Kaugküttevõrgu laiendamise toetamine (tööstusladad Võrukivi, Võrusoo, Pikk tn, Jaama tn, Põllu tn) • T189 Juurdepääsuteede ja transpordiühenduste parandamine (töökohtade ja teenuste kättesaadavus) <p>Tagatud on projekti omafinantseering Võru linna poolt.</p>

ARENDAV OBJEKT	
3. Haanja Puhke- ja spordikeskuse väljaarendamine aastaringseks spordi-, turismi- ja puhkekeskuseks	
ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Projekti kogumaksumuseks on 1 100 000 eurot.</p> <p>Projekti käigus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rajatakse 4,5 m laiune ja 2 km pikkune kergliiklustee. Kergliiklustee rajatakse selliselt, et seda oleks võimalik kasutada ka rahvusvaheliste võistluste läbiviimiseks. Maksumus u 442 000 eurot. • Rajatakse lasketiiru juurde rahvusvaheliste võistluste läbiviimist võimaldav stardi-finiši ala. Maksumus u 412 000 eurot. • Rajatakse kunstlume tootmiseks ja ladustamiseks Taltjärve äärde kavandatava 2 km kergliiklustee kõrvale 2500 m² asfaltkattega plats. Kõva kattega plats võimaldab lund toota ja ladustada juba esimeste miinuskraadide juures, ka siis kui maapind ei ole veel külmunud. Maksumus u 146 000 eurot. <p>Lisaks hangitakse 1 lumekahur koos lisasedametega (voolikud), pumpla ja generaator. Maksumus u 100 000 eurot.</p>
Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju	<p>Projekti tulemusena kujuneb Haanja Puhke- ja spordikeskusest laialdaselt tuntud ja kasutatud spordikeskuseks, kus lisaks harrastusspordile on võimalik läbi viia rahvusvahelisi treeninguid ja võistlusi aastaringsest. Haanjast on juba tänaseks kujunenud armastatud treeningkeskus, kuid üha tugevneva konkurentsi tingimustes, võistluste nõuete karmistudes ning teenusstandardite arenedes on keskust vaja pidevalt arendada. Tuntud ja konkurentsivõimelise spordikeskuse olemasolu Võrumaal on kasuks kogu piirkonna arengule. Projekti elluviimine soodustab ka turismialase ettevõtluse arengut Haanja piirkonnas, loob juurde uusi töökohti ja säilitab olemasolevaid, parandab piirkonna ja kogu Eesti elanike võimalusi tervislike eluviiside harrastamiseks.</p> <p>Projekt toetab uute ettevõtete tekkimist ja uute töökohtade loomist erasektori poolt läbi suureneva teenuste nõudluse. Projekti elluviimisega (arenenud infrastruktuur, paranenud teenusstandard, täiendavad võimalused ja teenused) toetatakse aastaringseid turismiteenuseid nii olemasolevate ettevõtete baasil kui ka uute ettevõtete näol. Ettevõtetele luuakse võimalused tegevuste alustamiseks või laiendamiseks. Haanja piirkonna elukeskkond paraneb ning see loob võimaluse elanike arvu juurdekasvuks, kes väärtustavad elukeskkonda.</p>

	Projekti tegevuste toel maandatakse turismiettevõtjate risk liigsest sõltumisest ilmastikuoludest, kuna lumevaesed talved toovad kaasa turismiettevõtetes külastajate arvu vähenemise ning see omakorda seab ettevõtjad olukorda, kus seniseid töötajaid ei ole võimalik palgal hoida.
Eeldatav osalejate ring tegevustes	Haanja vald, piirkonnas tegutsevad turismi- ja spordivaldkonna MTÜd ja turismiettevõtted
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus	Projekti tulemusena kujuneb Haanja Puhke- ja spordikeskusest armastatud ja aastaringselt külastatav treening- ja võitluskeskus nii kohalikele, piirkonnas aktiivse puhkuse harrastajatele ja tervisesportlastele kui ka turistidele, sh harrastus- ja profisportlastele. Tekib juurde kuni 10 töökohta ja 3 uut turismiettevõtet. Kaudselt saavad kasu 9 turismiettevõtet. Projekti käigus valmib asfaltkattega 2 km 4,5 m laiune kergliiklustee koos lumetootmise platsiga, rajatakse tehislume tootmise süsteem.
Valmisolek elluviimiseks tegevuste	Olemas on detailplaneeringud ja tehnilised projektid, tasuvusanalüüs on uuendamisel. Tagatud on omavalitsusepoolne omafinantseering. Haanja vallal on olemas vee erikasutusluba Taltjärvest kunstlume tootmiseks vajaliku vee võtmiseks. Projekt on kajastatud ka valla arengukavas http://www.haanja.ee/upload/fck/1_arengukava_kehtestatud.pdf (Visiooni kolmas lõik "Haanja vallas hoitakse ja hinnatakse looduskeskkonda. Arenev ettevõtlus on loodustsäästev, tugineb piirkonna eripärale ja ressurssidele ning siin väärtustatakse mahetootmist". Turismi valdkonna (4.2) arengueesmärgid: Korrastatud, aktiivses ja avalikus kasutuses on Rogosi mõisakompleks, Haanja rahvamaja, Suure Munamäe vaatetorn ja Haanja puhke- ja spordikeskus. Toimib piirkondlik turismi- ja puhkemajanduse koostöövõrgustik ja ühine kohaturundus (majutus, toitlustus, käsitöö, aktiivne puhkus, harrastused jne.) ja turismiväärtuste tutvustamine. Haanja on tuntud ja väärtustatud loodus- ja pärandturismi sihtkoht, aktiivse puhkuse tuumala Võrumaal ja Eestis).

ARENDAV OBJEKT	
4. Suure Munamäe, kui rahvusvahelise tähtsusega turismiattraktsiooni arendamine	
ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Projekti kogumaksumuseks on 285 000 eurot.</p> <p>Projektis nähakse ette tootearendus- ja turundustegevused. Alustades mäe jalamilt, rekonstrueeritakse mäkke tõusu tee, mille äärde luuakse temaatiline väliekspositsioon, samuti rajatakse temaatilised laste mängualad ja mäkketõusu tee valgustus. Luuakse ja ehitatakse välja ilmastikukindlad valgusinstallatsioonid tornile, mida rakendatakse erinevatel tähtpäevadel ja etendatakse teatud kellaaegadel külastusprogrammina või projitseeritakse erinevate sündmuste puhul. Torni viiva tee äärne valgustus on seotud torni valgusinstallatsiooniga tervikult ja erineva valgus- ja värvirežiimiga kannab edasi torni valgusinstallatsiooni ideed, olles nõ eelmänguks. Küllastajate liikumismugavuse ja ligipääsu hõlbustamiseks ehitatakse liikumispuudega inimestele ja lapsevankritele kaldtee torni esiselt paltsilt torni (kus neil on võimalus edasi liikuda liftiga) ning torni korrustele luuakse uus ja interaktiivne ekspositsioon. Küllastaja teekonna lihtsustamiseks ja ühtlasi turundustegevusena paigaldatakse Munamäe jalamine valgustatud stend, mis teatab saabumisest Baltikumi kõrgeima mäe jalamile ja juhatab teed suurepärase vaate nautimiseks.</p>
Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju	<p>Suure Munamäe ja vaatetorni terviklik arendamine (ekspositsioonid ja mängualad alatest mäe jalamilt kuni torni tipuni), atraktiivsemaks muutmine ning täiendavate teenuste väljaarendamine (valgusinstallatsioonid, interaktiivne ekspositsioon, küllastajatele väljaantavad suveniiri ja turundusfunktsioonis tunnistused jm) suurendab küllastuskordi atraktsioonil ja Võrumaal, suurendades turistide arvu ka väljaspool turismi kõrghooaega. Suure Munamäe vaatetorn on avatud aastaringselt kuid praegu sügis-talvisel perioodil vähest aega ja seda just vähese küllastatavuse ja lühema valge aja tõttu. Turistide arvu suurenemisel ja valgusinstallatsioonide kui toote lisandumisel pikenevad lahtiolekuajad, mis toob kaasa teenindava personali suurema vajaduse, samuti tekivad uued töökohad piirkonnas. Suure Munamäe atraktiivsemaks muutmiseks anname tõuke kogu piirkonna arendamisele, sest see on suurim ja tuntuim turismiobjekt Võru maakonnas.</p> <p>Haanja vallas on 14 majutus- ja 3 toitlustusasutust ning 15 km raadiuses on üle 30 majutus- ja toitlustusettevõtte kes saavad kaudset tulu Munamäe torni küllastajate arvu kasvust. Samuti saavad kasu piirkonnas giiditeenuse pakkujad (ca 15</p>

	<p>in), kohaliku toidu tootjad ja käitlejad, suveniiride tootjad, külastajatele pakutavates elamuslikes programmides osalejad, kütusemüüjad jm jaekaubandus. Otsene kasu on läbi tulumaksu laekumiste Haanja valla eelarvetuludele. Suure Munamäe arendamine muudab Haanja valla puhkamisvõimalused senisest atraktiivsemaks, mis aitab kaasa Haanja valla külastatavuse kasvule ja suurendab piirkonna tuntust ning parandab mainet. Suure Munamäe vaatetorni ja teiste atraksioonide atraktiivsemaks muutmine toob piirkonda juurde uusi külastajaid ning pakub uusi elamusi piirkonda korduvalt külastavatele inimestele, samuti annab Suure Munamäe arendamine turistile põhjuse Haanjas ja piirkonnas pikemalt peatumiseks.</p>
Eeldatav osalejate ring	<p>tegevustes</p> <p>Projekti tegevuses osalevad Haanja vald, Suure Munamäe Vaatetorn Haanja valla hallatava asutusena, paikkonna turismiettevõtjad ja neid ühendavad organisatsioonid, piirkonna elanikud.</p>
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus	<p>Projekti tulemusena luuakse terviklik kaasaegne ja eristuv turismiobjekt, mis loob otseselt vähemalt 2 uut töökohta ning eeldatavalt täiendavad 2 hooajalist töökohta, kindlasti suurendab aga piirkonna ettevõtjate tulu ning loob eeldused täiendavate töökohtade ja sissetulekute tekkimiseks turismiettevõtetes, kohaliku toidu sektoris, käsitöö- ja suveniiritootmise segmendis jm teenuste osas. Lisaks suureneb piirkonna külastatavus ja aastaringelt pakutavate harivate, elamuslike ning kvaliteetsete vaba aja veetmise võimaluste hulk, suureneb piirkonna tuntus, atraktiivsus ja külastatavus. Eelnimetatud tegevuste tulemusena on külastusobjekt Suur Munamägi kui turismi- ja külastusobjekt terviklikult välja arendatud ning tagatud on erinevate vajadustega külastajatele meeldejääva positiivse külastuselamuse pakkumine ning nende kvaliteetne teenindamine, lisandunud on täiendavad teenused ja tegevused ning Suure Munamäe Vaatetorni turundamisel kasutatakse ühtseid visuaalvahendeid, mis tugevdab Suure Munamäe brändi.</p>
Valmisolek elluviimiseks	<p>tegevuste</p> <p>Projekt on kajastatud ka valla arengukavas http://www.haanja.ee/upload/fck/1_arengukava_kehtestatud.pdf. Haanja valla arengukava 2011-2019 visioon: Haanja on aastaringelt edukalt toimiv turismi- ja puhkemajanduspiirkond ning harrastusspordi keskus.</p> <p>Eesmärgid punktis 4.2.Korrastatud ja avalikus kasutuses on Rogosi mõisakompleks, Haanja rahvamaja, Suure Munamäe vaatetorn ja Haanja puhke- ja spordikeskus . Haanja valla arengukava tegevuskavas 2012-2017 punktis 4.2.Suure Munamäe kompleksi arendamine ja korrastamine (sh ka kaldtrepp ja märke viiva trepi korrastamine).</p> <p>Haanja valla arengukavas 2014-2022 arengufookus: Suur Munamägi ja Rogosi mõis on tuntud turismisihtkohad ja pakuvad mitmekülgseid positiivseid külastuselamusi.</p> <p>Koostamisel ja koostatud on projektid laste mänguatraksioonide ja kaldtee ehitamiseks. Valmimas on Suure Munamäe</p>

	<p>Vaateorni teostatavus- ja tasuvusanalüüs. Haanja vallal on olemas omafinantseeringu katmise võimekus.</p>
--	--

ARENDAV OBJEKT	
5. Osula alevi - Varese ristmiku vaheline kergliiklustee	
ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Projekti maksumus on 165 000 eurot.</p> <p>Projekti käigus rajatakse jalakäijate ja rattaga liiklejate turvalisuse tagamiseks Osula aleviku vahele kergliiklustee pikkusega 1,4 km. Kergliiklustee projekteerimise kulud katab Maanteeamet.</p>
Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju	<p>Sõmerpalu valla tootmisalad paiknevad Järvere, Osula, Sõmerpalu ja Varese külates. Selles piirkonnas paiknevad Võrumaa ühed suurimad ettevõtted: AS TOFTAN, OÜ OSULA GRAANUL, OÜ WARMESTON, AIVAR JA MERIKE OÜ, COMBILINK OÜ, VÕHANDU PÕLLUMAJANDUSE OÜ. Täna on AS Toftan andnud teada oma lähituleviku laienemisplaanist, läbi mille lisandub veel piirkonda üle 40 hästitasustatud ja nn nutikat töökohta. Oma arenguplaanidesse on OÜ Osula Graanul näinud ette lähiaastail koostootmisjaama arendamist naaberkinnistule. Liiklustihedus on viimase kahe aasta tööstus/tootmisinvesteeringute tulemusena mitmekordistunud ning AS Toftani planeeritud laienemine suurendab seda veelgi. Nimetatud teelõiku kasutavad Varese küla elanikud keskuses käimiseks ning keskuses elavad inimesed tööle ja kodu käimiseks nii tööstusaladel olevatesse ettevõtetesse kui ka ühistranspordile, mis viib seal asuvast peatusest inimesed Võru linna ja Antsla suunas.</p>

	<p>Väikeste vahemaade tõttu on optimaalseks liikumiseks vajalik kergliiklusteede olemasolu. Projekti realiseerimine lahendab töö- ja elukoha vahel liikumise kitsaskoha, kuivõrd praegusel hetkel peavad inimesed liikuma maanteel, mis on äärmiselt ohtlik, sest nimetatud teelõiku kasutab hinnanguliselt juba täna ligikaudu 150 puiduveokit ööpäevas. AS Toftani laiendamise järgselt suureneb raskeveokite osakaal nimetatud teelõigul veel hinnanguliselt 50 võrra. Vajalik kergliiklustee lõik on kajastatud Võru maakonna kergliiklusteede teemaplaneeringus.</p> <p>Kergliiklusteede võrk leiab suure kasutuse (kolme vahetusega töötavate ettevõtete töötajad, kooliõpilased, elanikud) ja on vajalik ka liiklusohutuse seisukohalt, kuna asulaid läbivad maanteed on suure liikluskoormusega. Lisaks liiklusolude turvalisuse suurenemisele, saab läbi kergliiklustee valmimise edentatud ka elanike tervis.</p> <p>Ühenduste loomine on otseselt seotud ettevõtluse arendamisega piirkonnas ning parandab elamupiirkondade ja töökohtade vahelist liikuvust ja teenuste kättesaadavust.</p>
Eeldatav osalejate ring	Sõmerpalu vald, Maanteeamet
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus	<p>Projekt panustab PKT alameetmesse Ühenduste ja liikuvuse parandamine toimepiirkonna tagamaa ja keskuste vahel ning keskuste sees.</p> <p>Projekti tulemusena on rajatud kergliiklustee, mis ühendab tootmisalad valla keskuse ning elamupiirkonnaga. Paranenud on tööjõu liikuvuse võimalused ja teenuste kättesaadavus.</p> <p>Kasu saavad 6 suuremat tootmis- ja teenindust, lisaks veel väiksemad põllumajandusettevõtted, kus töötab kokku ~ 264 (seisuga 27.04.2015).</p> <p>Lahendatakse valla keskuse ja tööstusala vaheline kitsaskoht.</p>
Valmisolek elluviimiseks	<p>Võru maakonnaplaneering. Teemaplaneering „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad“ – 2013. Antud dokumendis on viide Sõmerpalu valla arendatavatele kergliiklusteedele: 3.2.1.2 Ettepanekud uute kergliiklusteede rajamiseks Võrumaal: Sõmerpalust Toftani teeristini 3,8 69 Võru - Kuigatsi - Tõrva Asulate vaheline ühendustee, ohutu koolitee Sõmerpalu - Järvere 2,2 69 Võru – Kuigatsi - Tõrva Asulate vaheline ühendustee, ohutu koolitee (https://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/0/1.Seletuskiri.pdf/dc85eb0c-08ea-49c4-8707-1febb2d0e4ba?version=1.0)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sõmerpalu valla tegevuskava 2015-2018 - Kergliiklusteede rajamine. Järvere – Sõmerpalu – Varese - Osula – Sulbi; Osula – Raiste teerist. (http://www.somerpalu.ee/index.php?categoryid=28)

	<ul style="list-style-type: none"> • Kergliikluste arendamine maapiirkondades on aktuaalne ning parandab kohalike elanike elukeskkonda. Sõmerpalu vallas on mitu prioriteetset piirkonda, kuhu on taoliste rajatiste rajamine väga kõrge tähtsusega – esimeseks on projektis nimetatud teelõik ja teiseks on Tallinn – Luhamaa maanteelt (Raiste tee) algav ja Varesel lõppev teedevõrgustik. Viimati nimetatut on pandud Maanteeameti poolt rekonstrueeritavate tööde nimekirja. <p>Sõmerpalu vallavalitsus on korduvalt kohtunud valla suuremate ettevõtete juhtidega, kes on oluliseks tööandjaks meie piirkonna elanikele. Kohtumiste käigus on selgunud asjaolud, et olemasolevad maanteed ei vasta nii ettevõtjate ega ka kohalike elanike ootustele. Maanteed hakkab ööpäevas läbima oluliselt senisest rohkem raskeveokeid – nii tooraine kohale veoks kui ka valmistoodangu ära veoks. Olemasolevast olukorrast on informeeritud ka Maanteeameti ja on saadud tagasisidet, et Maanteeamet on võtnud oma tegevusplaanidesse ka sõidutee rekonstrueerimisprojektid, mis kulgeb Raiste ristist Varesse küalani. Käesoleva projekti elluviimine Sõmerpalu vallavalitsuse poolt on piirkonnale oluliseks arenduseks, mis toetaks kohalikku ettevõtlust ja haakuks tulevaste Maanteeameti planeeringutega.</p> <p>Osula Noortevolikogu poolt on korraldatud Sõmerpalu Vallavalitsusele avalik pöördumine (jaanuar 2014), kus on välja toodud elanike seisukohad arendatava kergliiklustee vajalikkuse kohta. Pöördumisele on alla kirjutanud 280 elanikku, kes kasutavad igapäevaselt Järvere – Sõmerpalu teed. Pöördumine on saadetud varasemalt Maanteeametile, Majandusministeeriumile, Riigikogu majanduskomisjonile.</p> <p>Sõmerpalu vallal on olemas võimekus omafinantseeringu katmiseks.</p>
--	---

ARENDAV OBJEKT	
6. Rõuge Ööbikuoru turismimaastiku arendus	
ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	Projekti kogumaksumus on 290 000 eurot , sh taristu 80 000 eurot, väikeobjektid 70 000 eurot, Ööbikuoru keskus 60 000 eurot, Suurjärve puhkeala 80 000 eurot

<p>Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju</p>	<p>Projekti eesmärgiks on Rõuge Ööbikuoru maastikuarhitektuurne arendamine, objektide sidustamine radade, sildade, treppide, paviljonide, valgustuse, haljastuse, vesirajatiste jm pargilahendustega külastustaristu täiendamine, mis ühtekokku mitmekesistab turismitooteid ja tõstab nende kvaliteeti. Ööbikuoru alal paiknevad Ööbikuoru keskus, Pesapuu-vaatetorn, laululava, vaateplatvormiga külakiik ja kiigeplats, muinasmaja ja selle ala, muistne linnamägi, Tindiorg ja Ööbikorg, hüdrotöökoda-muuseum, vesioinad, energiarada. Matkarada, mis suundub läbi Ööbikuoru ümber Eesti sügavaima järve – Rõuge Suurjärve – ja viib Hinni kanjonini. Ööbikuorus ja selle lähistel on mitmed turismitalud oma mitmete teenusepakettidega. Projekt muudab maastikudisainiga Rõuge Ööbikuoru terviklikuks maamärgiks selle maastikuilus, mitmepalgelisuses, loodus- ja kultuuripärandi rikkuses, parandades ka kõigi seniste objektide atraktiivsust, suunates külastajaid lihtsalt ja mugavalt ühelt objektilt teisele. Seeläbi pikeneb külastajate Rõuges ja laiemalt piirkonnas peatumise kestvus, suureneb ööbimiste arv valla arvukas 800-kohalises majutusvõrgustikus. Uus maastikulahendus toetab jätkusuutlikult ja loodusäästvalt aina rahvarohkemate ürituste korraldamist ja läbiviimist Ööbikuorus, aga loob tingimused ka uute ürituste tekkeks.</p> <p>Ööbikuorg on püsinud sihtkohtade ja uute turismikomplekside tihedas konkurentsisis ühe külastatavama sihtkohana Lõuna-Eestis – külastajate arv ületab iga-aastaselt 70 000. Samas, Ööbikuoru keskuse avamisest 2005 ja paaril järgneval aastal saavutati külastusvoog 90 000 aastas, mis on viimastel aastatel just kooliekskursioonide segmendis vähenenud Lõuna-Eestisse rajatud loodushariduse jm turismikeskuste uudsuse ja atraktiivsuse tõttu. Ööbikuorg suudab klassikalise kooliekskursioonide sihtkohana oma turuosa taastada. Samuti luuakse projekti elluviimisel uus külastusmotiiv – aastaringsete külastusmugavustega mitmeotstarbeline aktiivturismi ala, kus pakutakse 'tasuta' maastiku-arhitektuurilist elamust ning ajaviidet alal uuendatud objektidel. Ainuüksi 2016 sügisel avatud Pesapuu-vaatetorn on tõstnud madalhooajal oluliselt külastatavust. Projektis kavandatud investeeringute ja täiendvate turundustegevustega on võetud eesmärgiks saavutada aastane külastatavus 80000 ehk 15% võrra.</p> <p>Ööbikuoru projekt on suunatud tuntud ja maineka objekti edasiarendamisele sihtides aktiiv- ja pereturismi segmenti. Ööbikuorg on ajalooline ja mitmekesine turismikompleks, mille pidev arendamine on rikastanud turismitegevusi ja huviväärsusi nii loodus-, ajaloo-, kultuuri- kui sporditurismi segmentides. Projekti elluviimisel, objektide maastikuarhitektuurisel täiustamisel ja sidustamisel ning uute tegevuste ja teenuste lisamisel on jätkuvalt võimalik külastajate arvu ja korduvkülastuste suurendamine.</p> <p>Sihtrühmadeks on I Sage reisija / <i>frequent traveller</i>: loodus- ja aktiivturistid (korduvkülastused); II Pereturistid /<i>family</i> : nädalavahetus lastega;</p>
---	---

III Üritusturistid */incentive, event-based*: spordi- ja kultuuriüritustel ning firmade suvepäevadel ja koolitustel, samuti teemafestivalidel osalejad;

IV Elamusturistid */experience seeker-explorer*: fotograafid, muinaskultuuri huvilised, inseneripärandi huvilised.

Ühtlasi sihib projekt Läti ja Vene, aga ka Soome jt riikide välituristide suurendamist.

Kasu saavad piirkonna turismiettevõtjad (23 majutusasutust ja 10 turismioperaatorit) ja teised teenusepakkujad (30 ettevõtet, toitlustajad, kauplused, käsitöölised, meenetööstus, ürituskorraldajad). Küllastajate arvu kasv veerandi võrra loob eeldused uute töökohtade tekkeks. Projekti elluviimise tulemusena on suurenenud tööhõive – loodud on 26 uut töökohta (majutus 8, toitlustus 4, giidi- ja turismiteenused 8, olme- ja transporditeenused 6). Kokku on turismisektoris otseselt ja kaudselt hõivatud üle 100 töötaja (500st hõivatust). Hinnanguliselt moodustab turism 10-15% valla erasektori käibest, mis muudab turismisektori üheks Rõuge valla olulisemaks majandussektoriks. Seetõttu on arengud turismitaristu osas kohalikele ettevõtjatele olulise mõjuga. Ühtlasi on Rõuge piirkond üks atraktiivsemaid turismi piirkondasid kogu Kagu-Eestis, mis muudab planeeritava arenduse mõju veelgi laiaulatuslikumaks. Rõuge Ööbikuoru keskus saab lisaks suvehooajal küllastajate teenindamisele ning teabe jagamisele asuda teenust pakkuma juba aprillist kuni oktoobrini. Suureneb käsitöö ja kohaliku toidu müük.

Ööbikuoru projekt teenib aastaringse küllastuse eesmärke, pakkudes küllastuselamust ja tekitades küllastusmotivatsiooni ka madalhooajal. Kliimakindlam taristu, jalgrajad, trepid, tallamiskaitse, varikatused, puhkekohad välimööbliga, WCd jne on suunatud otseselt turismi sessoonsuse vähendamisele, et nõnda täielikumalt rakendada sihtkoha turismipotentsiaali. Kavandatud Ööbikuoru edasiarendused tõstavad küllastuselamust ja olemasolevate kui ka uute turismiteenuste nõudlust, hoogustades nõnda kohalikku ettevõtlust nii majutusasutuste, toitlustuse kui aktiivse puhkuse korraldajate ning teiste turismioperaatorite hulgas.

Ööbikuoru projekt teenib roheline turismi eesmärke. Kuivõrd Ööbikuorg asub (osaliselt) Haanja loodupargi sihtkaitsevööndis, siis on alati ja kõigis aspektides oluliseks peetud maastiku- ja looduskaitset, mis maastiku- ja looduspärandina on ühelt poolt sihtkoha konkurentsieeliseks, aga teisalt eeldab kompromissitult jätkusuutlikku turismimajandust. Samuti on Ööbikorg olnud ajalooliselt seoses vesiveskite, vesitöökoja ja vesioinastega alates 2001. aastast Rõuge energiapargi pea-areeniks, kus paikneb ridamisi energiaraja objekte. Seetõttu peetakse oluliseks taastuvenergia rakendamist eeskätt harivatel ja eksponeerimise eesmärkidel nagu ka rakendatakse energiatõhusaid lahendusi valgustuses jm roheline turismi põhimõtteid, sh elustiku- ja liigikaitse meetmed, mootortranspordi piirangud, säästev prügimajandus, pinnase erosiooni ja tallamisriskide leevendamine jm.

Projekt viiakse läbi jätkusuutlikult, jälgides samas Haanja Looduspargi kaitsekorralduskava 2013-2022, mis samuti toetab ning peab prioriteetseks, et Rõuge Ööbikuoru puhkeala on eksponeeritud ja toimub pidev edasiarendamine.

	<p>Ööbikuoru projekt rajaneb Rõuge turismiettevõtluse klastrile, milles parandatakse olemasolevate teenuste kvaliteeti ning lisatakse hulgaliselt uusi turismitegevusi ja –teenuseid. Vallas tegutseb 23 erinevat majutuskohta ligi 800 voodikohaga, lisaks mitmed erinevate aktiivturismi teenuste pakkujad, nagu näiteks ratsutamine ja forellipüük ning jalgrataste, paatide ja erinevate spordivahendite laenus; atraktsioon Linnutee, ATV-matkad, vibulaskmine, sepatöö demonstratsioon, saunateenused, soolakamber, massaažiteenused jne.</p> <p>Ööbikuoru projekt toetab külastajatele ja turistidele suunatud traditsiooniliste kui ühekordsete vabaõhuürituste korraldamist.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Rõuge vald: projektijuhtimine, projekteerimine, ehitustööd Sihtasutused ja MTÜ: kogukondlike turismitoodete ja teenuste arendus Ettevõtjad: eraõiguslike turismitoodete ja teenuste arendus</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus</p>	<p>Projekti tulemused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Taristu. Maastikuplaani kohaselt on Ööbikuorgu rajatud objekte ühendav jalgradade võrgustik koos valgustusega, samuti trepid, sillad, paviljonid, puhkealad ja laste mänguplats, WCd, prügi-jm olmetaristu, luuakse rattataristu, haljastus on täiendatud ja vesirajatised on korrastatud. 2. Väikeobjektid. Täiendatud on põhiobjekte sh külastuskeskust, vaatetorni, laululava ja muinasmaja atraktiivsust tõstvate energia- jm tehniliste lahendustega ning väikeobjektide ja välimööbliga külastuselamuse täiustamiseks, energiavarustuse parandamiseks ja kliimakindluse tõstmiseks. 3. Ööbikuoru keskus. Uuendatud on Ööbikoru keskuse sisustust ja ekspositsiooni ning hangitud on inventari ja varustust ürituste korraldamiseks (piirded, telgid, lauad-toolid jne). 4. Rõuge Suurjärve puhkeala ja kaldavööndi maastik. Kujundatud on terviklik puhkeala, mis sisaldab välismööblit, vesiehitist ning välinäituse ala.
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks</p>	<p>Koostatud on haljastusprojekt, mida uuendatakse ja laiendatakse maastikuprojektiks ning mille alusel viiakse turismiala tervikuks sidustamine ja taristuarendused. Ööbikuoru alal tegutseb külastuskeskus ja parkla, lisaks laululava ning arendusjärgus muinastalu kompleks. Oktoobris 2016 avati uus maamärgiline vaatetorn „Pesapuu“.</p> <p>Projekt aitab otseselt kaasa Võru maakonna arengustrateegia majandusvaldkonna eesmärgi punkt 3. <i>Aastaringsete turismiteenuste arendamine</i> elluviimisele.</p> <p>http://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/V%C3%B5ru+maakonna+arengustrateegia_1.06.2015.pdf/9664d76f-3f62-4186-81fe-8fc5045ba8c2</p>

	<p>Projekt sisaldub Võru maakonna arengustrateegia majandusvaldkonna rakenduskavas kui maakondliku/piirkondliku mõjuga projekt. http://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/Lisa+6+Majandusvaldkonna+rakenduskava.pdf/f7343689-7670-4fc6-9d2e-b1c8cf4fd657</p> <p>Projekt kajastub Rõuge valla arengukavas 2015-2025. Turismi peatükk, eesmärgid: Ööbikuorg ja Rõuge ürgorg tervikuna on kujunenud atraktiivseks puhke- ja kultuurikeskkonnaks ning arengukava tegevuskavas: Ööbikuoru keskuse ala edasiarendamine. https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4081/1201/6028/Arengukava.pdf#</p> <p>Omavalitsuse finantsstrateegia võimaldab täiendavaid investeeringuid, laenukoormust on võimalik suurendada. Püsikulud olulisel määral ei suurene.</p>
--	---

ARENDAV OBJEKT

7. Kobela tööstusalaga piirneva taristu rekonstrueerimine

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

<p>Arendatava objekti planeeritavad kulud</p>	<p>Projekti kogumaksumus on 203 916 eurot, sh projekteerimistööd 7 980 eurot, asfaltkattega tee renoveerimine 520m 161 616 eurot, välisvalgustus ja sidevarustusvalmidus 34 320 eurot.</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju</p>	<p>Kobela aleviku planeeritava tööstusala pindala on 7 ha. See asub Laatre-Antsla maantee äärsel tasasel ja lagedal alal (http://www.investinvoru.com/toostusalad/kobela/). Nimetatud tegevuste elluviimisel luuakse paremad tingimused juba tegutsevatele ettevõtetele ning head eeldused tööstusala laienemisele vastavalt kehtestatud Kobela tööstusala detailplaneeringule (http://antsla.kovtp.ee/kehtestatud-detailplaneeringud).</p> <p>Kobela tööstusala asub Antsla vallas, maakonnakeskusest 38 km kaugusel. Tööstusala jaguneb kaheks:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Olemasolev eraomandis olev tööstusala 15,5 ha; 2) Planeeritav riigi omandis olev tööstusala, ca 7 ha. <p>Kahe ala vahele jääb investeeringu objekt, kohalik maantee (Lusti tee nr 1430010).</p>

Läheduses paiknevad veel:

- mööblitootmisele keskenduv AS Antsla-Inno 220 töötajaga;
- transpordiettevõtte OÜ Sän & Män, 35 töötajat;
- kääritatud jookke tootev börsiettevõtte AS Linda Nektar, 11 töötajat.

Tee renoveerimisel muutub planeeritav tööstusala atraktiivsemaks nii olemasolevatele ettevõtetele laienemiseks kui uutele potentsiaalsetele ettevõtetele. Ühtlasi paranevad juba tegutsevate ettevõtete tootmis- ja tegutsemistingimused. **Atraktiivsem ja kvaliteetsem keskkond loob eeldusi, et planeeritavale tööstusalale lisanduvad uued ettevõtted ja juba tegutsevad ettevõtted jätkavad investeerimist.**

Projektist kaudselt kasu saavaid ettevõtteid on 8 (Kairi Kuusk FIE, FIE Merlis Niklus, Harri Reisid OÜ, MP Puit OÜ, Sän & Män, Jaxel OÜ, Sänna Põllumees OÜ, Linda Nektar AS), kus töötab kokku ~**71 inimest**.

Olemasolev tee on väga halvas olukorras. Umbes 30 aastat tagasi ehitatud asfaltkattest on tänaseks säilinud ca 30%, ülejäänud osa teest moodustavad aastate jooksul killustikuga täidetud augud. Samas on tööstusest tingitud liikluskoormus sellel teelõigul suur - teel liigub põllumajandustehnika, palgiveokoormad, viljakoormad. Teel sõidab päevas keskmiselt sadakond sõidukit. Paljud neist on suurekaalulised kuni 40 tonnised autorongid. Auklik tee lõhub kõigi masinate veermike ja rehve. Veermike puhul ei aita üldjuhul ühe osa vahetamisest vaid remonti nõuab kogu veermik ning see teeb ettevõtetele lisakulutusi. Samuti takistab porine ja auklik tee ettevõtete enda plaane, kuna ei ole otstarbekas oma hoove pori- ja tolmuvaabaks muuta, kui sissesõiduteelt tuuakse pori ja tolmu juurde. Tee renoveerimise aga ka kanalisatsiooni- ja veetrassi liitumispunktide rajamisega luuakse eeldused uute ettevõtete ja töökohtade tulekuks Kobela tööstusalale. Konkreetsele tööstusalale on eelkõige oodatud ettevõtted, mis tegutsevad puidu-, metalli ja toiduainetööstuse ning transpordi ja põllumajanduse valdkonnas. Piirkond sobib väiksematele arendustele.

Antsla vallale on teada mitme ettevõtte huvi investeerida planeeritavale alale. Täna tegutseb Antslas 20 töötajaga metallkonstruktsioone valmistav ettevõtte **Baltic Steelarc OÜ**, kes on avaldanud huvi uue tootmishoone ehitamiseks Kobela tööstusalale, kuna olemasolevad tootmishooned ei võimalda ettevõttel laieneda. Lisaks on teada kohaliku puiduettevõtte soovist laiendada tootmist. Nii kohalike ettevõtete kui Antsla valla huvi on luua atraktiivsed tingimused nende investeringute paiknemiseks just Kobelas, et vältida ettevõtete liikumist kas logistika või kinnisvarainvesteeringu tasuvuse mõttes parematele aladele Harju- või Tartumaale ning toetada täiendavate töökohtade tekkimist just Võru maakonnas.

Kobela tööstusalaga piirneva taristu rekonstrueerimine aitab kaasa:

- Ettevõtluse arendamisele ja ettevõtlusaktiivsuse tõusule maapiirkonnas;
- Piirkonna positiivse maine kujunemisele seoses ettevõtluse intensiivistumisega;

	<ul style="list-style-type: none"> • Tööpuuduse vähenemisele läbi uute võimalike töökohtade tekke; • Piirkonna maksutulude tõusule; • Töötava elanikkonna väljarände kahanemisele läbi olemasolevate töökohtade säilitamise ja uute võimalike töökohtade tekke – säilib 71 töökohta, loodavate töökohtade arv 20. <p>Projektil on regionaalne mõõde. Luuakse paremad võimalused arendada maakonnakeskusest kaugemal paiknevate piirkondade ettevõtlust. See omakorda toetab töökohtade <u>säilimist</u> ja juurdetekkimist maapiirkondades ning pidurdab rännet linnapiirkondadesse.</p>
Eeldatav tegevustes osalejate ring	Antsla vald
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus	<p>Tegevuste tulemusena on lahendatud üks kitsakoht - rekonstrueeritud on Lusti tee koos valgustusega 520 m ulatuses ja rajatud on side liitumispunkt (paigaldatud valguskaabel kogupikkusega ca 400 m) ja liitumiskilp. Kvalitatiivselt on parandatud tegutsevate ettevõtete tootmistingimusi ning loodud võimalused uute ettevõtete lisandumiseks.</p> <p>Projekti realiseerumine loob eeldused uute ettevõtete lisandumiseks planeeritavale Kobela tööstusala territooriumile. Säilib 71 olemasolevat töökohta, prognoositav uute töökohtade arv 20.</p>
Valmisolek tegevuste elluviimiseks	<p>Võru Maavalitsuse tellimisel on 2014. aastal valminud Kobela tööstusala teede ja tehnovõrkude põhiprojekt nr 2013_0197 http://www.investinvoru.com/wp-content/uploads/2014/12/Kobela_Tehnovorkude_koondplaan.pdf.</p> <p>Antsla Vallavalitsuse ja AS Võru Vesi koostöös rekonstrueeritakse 2017. a. Kobela aleviku vee- ja kanalisatsioonitorustikud, mille käigus rajatakse uued liitumispunktid planeeritava tööstusala tarbeks.</p> <p>Projekt aitab kaasa mitmele Võru maakonna arengustrateegia majandusvaldkonna arengu eesmärgi täitmisele - 1. Kaasaegsete tööstus- ja logistikaalade väljaarendamisele - tee renoveerimisel paranevad juba tegutsevate ettevõtete tootmis- ja tegutsemistingimused. Atraktiivsem ja kvaliteetsem keskkond loob eeldusi, et juba tegutsevad ettevõtted jätkavad investeerimist ning planeeritavale tööstusalale lisanduvad uued ettevõtted; 2. Kohaliku ressursi väärindamisele - uute töökohtade lisandumisel puiduvaldkonnas suureneb kohaliku puidu väärindamine. Üks kohalik puiduettevõtte kavandab laiendada.</p> <p>http://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/V%C3%B5ru+maakonna+arengustrateegia_1.06.2015.pdf/9664d76f-3f62-4186-81fe-8fc5045ba8c2</p> <p>Projekt kajastub Võru maakonna majandusvaldkonna rakenduskavas</p>

	<p>http://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/Lisa+6+Majandusvaldkonna+rakenduskava.pdf/f7343689-7670-4fc6-9d2e-b1c8cf4fd657</p> <p>Projekti tegevused on kirjeldatud Antsla valla arengukavas 2016-2024 lk 11, 19, 21, Lisa 1, lk 35 http://antsla.kovtp.ee/documents/378714/2629420/ANTSLA_VALLA+ARENGUKAVA+2016-2024.pdf/4c898819-12ab-48a7-8bd0-f4a119300832</p> <p>Tegevuste olulisust ilmestab seegi, et 28.märtsi 2017.a Antsla volikogu istungiks on ette valmistatud otsus-eelnõu, millega esitatakse taotlus Keskkonnaministeeriumile, Antsla vallas Kobela alevikus asuvate tootmismaa sihtotstarbega kinnisasjade munitsipaalomandisse võõrandamiseks.</p> <p>Antsla vallal on olemas võimekus omafinantseeringu katmiseks.</p>
--	--

ARENDAV OBJEKT

8. Liiklus-Õppe Keskus

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

<p>Arendatava objekti planeeritavad kulud</p>	<p>Arendatava objekti planeeritavad kulud on 204 928 eurot. Projekti kavandatud tegevused: Liiklusõppekeskuse hoone renoveerimine; siseradade ehitamine, märgistuse, fooride, valgustuse jms paigaldamine; õppeklassi sisustuse soetamine ja paigaldamine.</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju</p>	<p>Projekti otseseks eesmärgiks on laiendada olemasolevat Liikluslinna, rajades selle täiendava osana liiklusõppekeskuse Liikluslinna kõrvale, Uue-Antslasse Kiviõue kinnistule. Otseseks tulemuseks on Baltikumis ainulaadne liiklusõppekeskus koos liiklusteemalise lõbustuspargiga.</p> <p>Uue-Antslas asuva kogupere lõbustuspargi, Liikluslinna kõrval asuva Liiklusõppekeskuse atraktiivsemaks muutmine annab tõuke kogu piirkonna arengule, sest olemasoleva Liikluslinna näol on tegu suurima ja tuntuima turismiobjektiga Võrumaal Sõmerpalu, Urvaste ja Antsla valdade ning Valga maakonna Karula ja Sangaste valla piirkonnas. Täiendava investeeringuga liiklus-õppe keskusesse suureneb piirkonna külastatavus ja aastaringelt pakutavate harivate, elamuslike ning kvaliteetsete</p>

	<p>vaba-aja veetmise võimaluste hulk. Kasvab korduvkülastajate hulk piirkonnas. Kasvab välismaiste külastajate arv, eriti Lätist saabuvate perede arv. Liikluslinna arendamine annab puhkajale ja turistile põhjuse Urvaste-Antsla piirkonnas pikemalt peatumiseks ja suurendab ööbimiste arvu. Suureneb ka piirkonna tunnus ja atraktiivsus.</p> <p>Liikluslinna ja liiklusõppekeskuse külastajate arvu kasvust kasusaavate ettevõtjate hulka kuulub piirkonnas 6 toitlustusasutust ning 15 km raadiuses asuvad üle 10 majutus- ja toitlustusettevõtte. Samuti saavad kasu piirkonnas giiditeenuse pakkujad, kohaliku toidu tootjad ja käitlejad, suveniiride tootjad, külastajatele pakutavates elamuslikes programmides osalejad, kütusemüüjad jm jaekaubandus.</p> <p>Liiklus-õppe keskus võimaldab muuta Liikluslinna kogupere lõbustuspargi atraktiivsemaks uute atraktsioonide lisandumisega ja pikendada turismihooaega. Praegune Liikluslinna lõbustuspark on praegu avatud peamiselt suvel. Sügis-talvisel perioodil on see avatud lühikest aega ja seda just külmade ilmade ja lühema valge aja tõttu. Täiendavate sisetingimustes pakutavate teenuste väljaarendamine (pimerada ja liberada) suurendab külastuskordi atraktsioonidel ja Võrumaal tervikuna. Investeering suurendab turistide arvu ka väljaspool turismi kõrghooaega, sest plaanitav keskus saab asuma sisetingimustes ning analoogsed atraktsioonid lähiriikides puuduvad.</p> <p>Külastajate arvu suurenemisel kuni 25 000 inimeseni uute toodete lisandumisega (libeda ja pimedasõidurada) pikenevad lahtiolekuajad, mis toob kaasa suurema vajaduse teenindava personali järgi. Aastaringisel lahtiolekul on keskusel võimekus võtta aastas vastu kuni 60 000 külastajat. Suurenenud turistide arv loob eelduse teenussektori arenguks. Läbi selle tekib 5-10 uut töökohta piirkonnas.</p> <p>Projekti eesmärk on arendada praegusest Liikluslinnast Baltikumis ainulaadne liiklus-õppe keskus/lõbustuspark, mis on mõeldud nii suurtele kui väikestele ja oleks kasutatav aasta läbi. Koolide õppekavad sisaldavad liiklusõpet, aga selle praktilise osa läbiviimiseks puuduvad koolidel materiaalsed võimalused. Keskuse kasutajateks oleksid Liikluslinna lõbustuspargi külastajad kui ka Lõuna-Eesti õpilasgrupid ja klassid. Projekt võimaldab nii ettevõtlusalast kui liiklusõppealast piiriülest koostööd Läti turismiettevõtjatega, Lätis liiklusõppe teemal tegutsevate MTÜ-dega ja Põhja-Läti koolidega.</p> <p>Projekt aitab kaasa piiriülese äri ja koostöö edendamisele Läti suunal.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Projekti elluviija on Uhtjärve Ürgoru Nõiariik OÜ</p>

<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus</p>	<p>Eeldatavad väljundid: Projekti tulemusena on lisandunud 2 uut töökohta ning 5-10 kaudset töökohta piirkonnas</p> <p>Tulemused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekti tulemusena on nõukogudeaegse karjalauada baasil välja arendatud terviklik, kaasaegne ja eristuv turismiobjekt - liiklusõppekeskus • Üldine külastajate arvu kasv Liikluslinnas kuni 25 000 külastajani • Keskuse teenuste müügitulu kasv • Liiklusõppe läbinud lastegruppide arvu kasv • Turismihooaja pikendamise võimalus Liikluslinnas praeguselt 4 kuult 12 kuule <p>Oodatavad üldised tulemused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antsla-Urvaste turismipiirkonna külastatavuse kasv • Teiste piirkonnas tegutsevate turismiettevõtjate (15 km raadiuses on 6 toitlustusasutust, 10 majutusasutust) käibe kasv • Võrumaa turismitegevuse hooajalisuse vähenemine uue atraktiivse aastaringi kasutatava objekti lisandumise tõttu • Väliskülastajate (eelkõige Lätist) arvu kasv • Laste ja noortega juhtunud liiklusõnnetuste vähenemine Baltikumis ja Eestis
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks</p>	<p>Olemas on eelprojekt, mille alusel on võetud esialsed hinnapakkumised. Projekt kajastub Võru maakonna majandusvaldkonna rakenduskavas ja KOV arengukavas. Ettevõttel on olemas äriplaan aastani 2022, milles kajastub käesolev arendus.</p> <p>Projekt sisaldub Võru maakonna arengustrateegia majandusvaldkonna rakenduskavas kui maakondliku/piirkondliku mõjuga projekt. http://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/Lisa+6+Majandusvaldkonna+rakenduskava.pdf/f7343689-7670-4fc6-9d2e-b1c8cf4fd657</p> <p>Maakonna arengukava kohaselt tuleb tegeleda aastaringsete turismiteenuste arendamisega, luua juurde sesoonsust vähendavaid teenuseid. Selleks omakorda on vaja edasi arendada juba olemasolevaid kui juurde luua uusi atraksioone, tehes neisse tarvilikke investeeringuid. Käesolev projekt aitab kaasa nende eesmärkide saavutamisele. https://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/V%C3%B5ru+maakonna+arengustrateegia_1.06.2015.pdf/9664d76f-3f62-4186-81fe-8fc5045ba8c2</p> <p>Lisaks toetab projekti elluviimine kaasa piiriülese äri ja koostöö edenemisele Läti suunal ja seeläbi toetab maakonna horisontaalset arendusfookust: 4. Piirkondliku, riigisisese ja rahvusvahelise (eelkõige Venemaa ja Läti) koostöö arendamine.</p>

Uhtjärve Ürgoru Nõiariik OÜ'l on olemas võimekus omafinantseeringu katmiseks.

ARENDAV OBJEKT

9. Vana-Antsla mõisa väljaarendamine kaunite kunstide keskusena

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

<p>Arendatava objekti planeeritavad kulud</p>	<p>Projekti kogumaksumus on 600 000 eurot, sellest projekteerimine 50 000 eurot, renoveerimine 390 000 eurot, ekspositsioon, töötubade ja galerii sisustamine 135 000 eurot, turundus 15 000 eurot, omanikujärelevalve 10 000 eurot. Kulud, mis ei ole abikõlblikud PKT meetme määruse raames finantseeritakse PKT meetme väliselt.</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju</p>	<p>Vana-Antsla mõisa puhul on tegemist 600-aastase ajaloo tervikliku kompleksiga. Mõisa arendatakse etapiviisiliselt, iga etapi realiseerimise järgselt luuakse võrreldes varasemaga selgelt uus olukord ehk tekivad nii uued tooted-teenused kui ka töökohad. PKT meetme toel plaanitakse mõisakompleksi rajada kaunite kunstide keskus. Kogu kompleksi plaanitakse muude vahendite toel edasi arendada järgmiselt: majutusruumid-sviidid, minispa/ökosaun, majutus- ja klubihoone (seminari- ja õpperuumid, noortekeskus, senioride tuba, hostel-tüüpi majutus, võimla), kohalik kohvik-restoran ning klubihoone Pudelimajja.</p> <p>Vana-Antsla mõisa peahoone vasakpoolne tiib arendatakse välja ja taaselustatakse kui kaunite kunstide keskus, mis tegutseb aastaringselt. <u>Keskus aitab külastajal kunstiga suhestuda läbi tegevuste ja osaluse</u>. Külastuselamus tekib kunsti nägemise ja selle loomise kaudu. Tegevustes saab osaleda nii passiivselt (tööprotsessi jälgimine) kui ka aktiivselt. Mõis on oma olemuselt ja asukoha poolest inspireerinud mitmeid loomekollektiive korduvalt mõisas korraldama kunsti ja fotograafia laagreid, etendusi ja kontserte. Vana-Antsla mõisa eesmärgiks on tõsta esile piirkonnaga seotud kaunite kunstide viljelejaid ning panustada nende tuntuse suurendamisse nii Eestis kui välisriikides.</p> <p>Mõisas saab:</p>

- NÄHA EESTI KUNSTNIKE LOOMETÖÖD: näitused, galerii, kunsti ostmise võimalus, giidi juhendamine
- LUUA KUNSTI: avatud töötoad ja ettetellimisel töötoad juhendaja läbiviimisel – maalimine, litograafia, skulptuuride loomine jpm. Loodu saab endaga kaasa võtta. Nii lastele kui täiskasvanutele omas võtmes. Läbi rollimängude – pime kunstnik, käteta kunstnik. Kogu protsess viiakse läbi selliselt, et tegevused oleksid loovad, samas annaks teadmisi jurude. **Eesmärgiks on näidata, et kunst tuleb inimese seest, selle loomine ja nägemine on põnev avastusretk!**
- ÕPPIDA KUNSTI LOOMA JA HINDAMA: õpitoad-koolitused-kursused-laagrid oma valdkonna ekspertide juhendamisel, loengud, filmid. Hetkel on koostöölepped maalikursuste, fotograafiakursuste, restaureerimise, keraamika, sepistamise aga ka sisearhitektuuri (prof Hannes Praks juhendamisel), mõisaparkide ja maastiku hoolduse jt koolituste korraldamiseks.
- KUULDA JA NÄHA ETENDUSI JA KONTSERTE: täiendava võimalusena on võimalik kasutada ekspositsioonisaali ka kontsertide ja etenduste kohana, samas antud võimalusi leidub ka mujal kompleksis, suveperioodil on sündmused pargis.
- TEHA ISE ETENDUSI: osaleda loomeprotsessis, näha tegevuste telgitaguseid. Kaunite Kunstide Keskus teeb koostööd teatriga Polygon, mis tegutseb mõisa aidahoones (<http://www.polygon.ee/>).
- NÄHA KOHALIKKU AJALUGU: kohaliku pärandit ja ajalugu saab näha nii mõisa kompleksis endas kui ka kunstnike töödes (kaasatakse piirkonnas tegutsevad ja piirkonnaga seotud kunstnikke) ja ekspositsioonina, mis paigutatakse mõisa renoveeritavasse ossa tutvumiseks. Piirkonna aja- ja kultuurilugu tutvustavad eksponaadid on kokku kogutud, kuid puudub võimalus nende tutvustamiseks. Olemas on nii esemeid, pildimaterjale kui ka kogutud lugusid. Kohalikku ajalugu tutvustav ekspositsioon on nii inspiratsiooniks keskuses tegutsevatele loomeinimestele kui ka tutvustamiseks piirkonna külastajatele. Lisaks luuakse seda toetav giidiprogramm ning ekspositsioon integreeritakse keskuse osalustegevustesse.

Vana-Antsla mõisa projekti puhul on tegemist turismiprojektiga, sest Vana-Antsla mõisa väljaarendamise kaunite kunstide keskusena eesmärgiks on tuua piirkonda ja Eestisse külastajaid, kes saavad ühes asukohas ülevaate Eesti mõisatest ja piirkonna ajaloost, Eesti kunstist ning kaunist loodusest. Mõis teeb koostööd kohalike kunstnikega nagu näiteks Navitrolla, kes oma töödes ja lugudes peegeldab sihtkoha eripära. Planeeritakse korraldada ka spetsiaalselt piirkonna tutvustamiseks mõeldud näitusi, kus esitletakse piirkonna aja- ja kultuuriloost inspireeritud taieseid (maalid, fotod, skulptuurid). Osalema oodatakse ka kohalikke elanikke.

Mõisa sihtgruppideks on: 1) kooligrupid Eestist, Lätist ja Venemaalt (ülevaade nii erinevate kunstide viljelemisest,

teatrikunstist kui ka võimalus osaleda töötubades; seda kõike unikaalses mõisakompleksis), 2) pered (teenused erinevas vanuses pereliikmetele – lastest vanavanemateni), 3) kunsti- ja kultuurihuvilised (kunstiorganisatsioonid, kunstiüliõpilased), 4) ettevõtte-organisatsioonid (suvepäevadest ühiste väljasõitudeni), 5) turismigrupid Lätist ja Venemaalt – võimalik kombineerida mitmekülgne külastuspakett – mõisakultuurist Eesti kunstini ning lisaks juurde Võrumaa parimad palad.

Projekti elluviimine avaldab järgmist sotsiaalmajanduslikku mõju:

- 1) säilitatakse Eesti arhitektuuripärandit läbi ajalooliste hoonete renoveerimise ja taaskasutusele võtu;
- 2) piirkonda lisandub kvaliteetne turismiobjekt, mis on külastajatele avatud aastaringelt. Väheneb piirkonna turismisektori sesoonsus;
- 3) külastajatele tutvustatakse piirkonna kaunite kunstide lugu ja pärandit ning pakutakse võimalust oma ala meistrite käe all õppida erinevaid tehnikaid ja töövõtteid;
- 4) Vana-Antsla mõisakompleks kui külastusobjekt tõstab Võrumaa atraktiivsust nii sise- kui välituristide jaoks. Kasvab Võrumaad külastavate sise- ja välituristide arv. Kasvab Võrumaa keskmine külastuskestus. Kasvavad turistide kulutused Võrumaal;
- 5) külastajate vood stimuleerivad turismisektori terviklikku arengut piirkonnas. Suureneb olemasolevate loome-, turismi- ja teenindustevõtete käive ja kasumlikkus;
- 6) mõis parandab piirkonna elanike jaoks ettevõtlus- ja vaba aja veetmise võimalusi, tõstab seeläbi elukvaliteeti ning mõjutab positiivselt suhtumist oma kodukanti. Kasvab piirkonna arengut positiivselt hindavate elanike osakaal. Väheneb elanike väljavoolu tempo;
- 7) projekti realiseerimisest tulenev piirkonna maine tõus aitab tõsta kogu Võrumaa mainet Eestis ja naaberriikides. Suureneb teadlikkus Võrumaast ja piirkonda positiivselt suhtuvate Eesti elanike osakaal. Suureneb teadlikkus Võrumaast ja selle omalaadsest kultuuripärandist naaberriikides;
- 8) ettevõtlusstruktuuris suureneb teenindussektori osakaal. Eelnevalt tulenevalt suureneb inimeste (sh noorte) motivatsioon piirkonda elamajäämiseks;
- 9) kasvavad erasektori investeeringud piirkonda. Luuakse uusi ja arendatakse edasi olemasolevaid tooteid ja teenuseid. Luuakse juurde täiendavaid töökohti.

Projekt panustab piirkonna majanduselu elavdamisse, luues otseselt juurde 4 töökohta ning kaudselt 6 töökohta.

<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Projekti elluviija on MTÜ Anzen arendusselts. MTÜ Anzen arendusselts koosneb kohaliku kogukonna esindajatest, kuhu kuuluvad nt rahvusvaheliselt hinnatud Eesti mõtteloo teadur, Eesti mõisaajaloo ja mõisapärandi uurija ning ajaloo ja kultuuripärandit hindavad ning mitmeid ajaloolisi hooneid taastanud omanikud.</p> <p>Mõisakompleksi väljaarendamisse panustavad oma mõtete ja oskustega: kohalik kogukond (Antsla vald, Urvaste vald, Sangaste vald, Võru Maavalitsus, MTÜ Vana-Antsla Noored ja teised kogukonna liikmed); haridus- ja kultuuriasutused (Eesti Kunstiakadeemia, Kaasaegse Kunsti Keskus, Kanuti Enniskoda (EVM), Tartu Kõrgem Kunstikool, Antsla Gümnaasium); erinevad teised kõrgkoolid ja kutseõppeasutused nt Tartu Ülikooli ajalooteaduskond; kohalikud kunstnikud ja kunstikäsitöömeistrid; kohalikud ja piirkonna arengust huvitatud väikeettevõtjad (näiteks A&M Tõllakuur); terviseteenused, sepsised, fotostudio, pagaritöökoda, keraamikatöökoda jt;</p> <p>Muinsuskaitseamet, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Keskkonnaamet.</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus</p>	<p>Väljundid: Kaunite kunstide keskusesse on loodud 4 otsest töökohta ning 6 kaudset töökohta (4 otsest - administraatorid-klienditeenindajad, mõisa tegevjuht-turundusjuht ja 6 kaudset töökohta - töötubade läbiviijad, koristajad, aednikud, hooldusremondimees). Kaudset mitterahalist abi saavate ettevõtete arv on 8.</p> <p>Projekti tulemusena:</p> <ul style="list-style-type: none"> - on renoveeritud ca 500 m² suurune Vana-Antsla mõisa peahoone vasakpoolne tiib, mis hakkab pakkuma järgmisi teenuseid: esindussaal ja ruumid näitusteks, galeriitegevus, ruumid õpi- ja töötubadeks-koolitusteks-laagriteks, kohaliku ajaloo eksponeerimine renoveeritud ruumides; - külastab kompleksi aastas ca 12 000-15 000 külastajat; - pikeneb külastajate peatumine ca 2,5-4 tunni võrra. <p>Kokku renoveeritakse 500 m² ulatuses ruume, mis on arhitektuurse lahenduse ja eraldiseisva sissepääsu tulemusena funktsionaalselt kasutatavad sõltumata ülejäänud peahoone tegevustest. Kaunite Kunstide kontseptsiooni laiendatakse ka hoonest väljapoole – plaanis on rajada sillad järve saarele inspireerituna kunstnike loomingust ja ideedest.</p>

Valmisolek elluviimiseks tegevuste	<p>Mõisal on arendustegevustest ning mõisa säilitamisest huvitatud omanik, kes aktiivselt planeerib mõisa tulevikku. Loodud on mõisakompleksi tervikliku väljaarendamise esmane kontseptsioon. Tagatud on projekti omafinantseering. Loodud on mõisa ajalugu ja pärandit uuriv MTÜ Anzen Arendusselts. Koostatud on restaureerimise uuringute kava ja muinsuskaitse eritingimused. Koostamisel on peahoone rekonstrueerimise eelprojekt. Koostamisel on pargi hoolduskava. Teostaja Artes – Terrae. Rahastaja omanik ja KIK 3-2_7/5531-4/2016. Toimunud on esmased läbirääkimised võimalike teenusepakkujate ja erinevate esinejatega (kunstnikud, käsitöömeistrid, sepatööde tegija, fotostudio, restaureerimistöökoda, kokkulepped kontsertide korraldamiseks ning erinevate kõrgkoolidega töö- ja õpitubade, kursuste korraldamiseks.</p> <p>Muinsuskaitseamet toetas mõisa enim kahjustatud koha rekonstrueerimist 28 000 euroga ning töödega alustatakse 2017.aasta suvel.</p> <p>Projekt aitab otseselt kaasa Võru maakonna arengustrateegia majandusvaldkonna eesmärgi punkt 3. <i>Aastaringsete turismiteenuste arendamine</i> elluviimisele. http://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/V%C3%B5ru+maakonna+arengustrateegia_1.06.2015.pdf/9664d76f-3f62-4186-81fe-8fc5045ba8c2</p> <p>Projekt ei kajastu hetkel Võru maakonna arengustrateegia majandusvaldkonna rakenduskavas. Võru maakonna arengustrateegia rakenduskavade muutmine on algatatud ning täiendatakse uute projektidega aprillis 2017. Käesoleva projekt saab olema kajastatud majandusvaldkonna rakenduskavas kui maakondliku tähtsusega projekt.</p>
--	--

ARENDAV OBJEKT	
10. Rogosi kastellmõisa interaktiivse ekspositsiooni rajamine	
ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	Projekti kogumaksumus 380 000 eurot , sellest ekspositsioon 284 000, ehituslikud tööd 71 000 ning turundus jm kulud 25 000 eurot.

<p>Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju</p>	<p>Võrumaal domineerivad 2 turismihooaega- suvi ja talv, nn madalhooajad on probleemiks. Projekti eesmärk on kujundada Rogosi mõisast elava ajaloo keskus, kus lisaks hästi korrastatud ja eksponeeritud ajaloo- ja kultuuripärandile (unikaalne Rogosi mõisakompleks – kastellmõis koos pargiga) on võimalik kogeda erinevaid ajalooperioode läbi osalusprogrammide, temaatiliste sündmuste ja töötubade ning kaasaegse ekspositsiooni. Külastajaid kaasav, osalust pakkuv ja interaktiivne ekspositsioon koos külastusprogrammide ja tänapäevalgi mõisas toimuvate ajalooliste ja tänapäevastetegevustega pakub kaasavat ja harivat meelelahutust (edutainment) ning on vastavuses turisminõudluse trendidega.</p> <p>Projekti käigus renoveeritakse kellatornis ja idatiivas 125 m² pinda (praegu olemas väike muuseumituba) ning rajatakse aastaringselt avatud mõisa väärtuspakkumist täiendav interaktiivne mõisa- ja kohaliku pärandi (sh Haanja piibud) teemaline ekspositsioon, arendatakse välja haridus- ja tegevusprogrammid ning viiakse ellu turndustegevused. Ekspositsioon räägib Rogosi kastellmõisa lugu, sh tutvustab mõisnike isikulugusid, mõisa legende ja pärimust, elu Rogosi mõisas ja mõisamajandust ja kohapeal mõisaajast tänapäevani kestvat maarahva hariduselu. Ekspositsiooni osa on lood Haanjamaa piipudest seostatuna mõisa ja haanjameeste piipude ning piibuvalmistamise lugudega.</p> <p>Omanäoline ja osaluskogemust võimaldav aastaringselt atraktiivne ekspositsioon koos külastusprogrammidega erilises kastellmõisas aitab kaasa külastatavuse hooajalisuse vähendamisele ja loob täiendavat külastusmotivatsiooni, lisategevusi ning –võimalusi. Ekspositsiooni (mõisa) prognoositav külastatavus aastas projekti elluviimise järgselt on ca 9000 – 10 0000 inimest.</p> <p>Külastus saavutatakse programmide, sündmuste ja aktiivse turunduse mh ühisturunduse kaudu Suure Munamäe vaatetorniga (ühispilet, Munamäel külastatavus üle 35 000), koostöös Võrumaa Turismiliidu, SA Lõuna-Eesti Turism ja piirkonna majutus- jt teenuste pakkujatega ning lähipiirkonna atraktsioonidega, nt Vastseliina Piiiskopilinnuse keskaja teemapark, Nopri agroturismiteenuseid pakkuv meierei, ratsatalu jt.</p> <p>Projekti elluviimise mõjul muutuvad aastaringselt atraktiivsemaks nii mõisakompleks kui piirkond laiemalt, täieneb väärtuspakkumine külastajatele, mitmekesistub mõisakompleksi funktsionaalsus, loodud on eeldused mõisa kui külastusobjekti kasutusaktiivsuse ja külastatavuse oluliseks kasvuks, hooajalisuse vähenemiseks, välja on arendatud uued atraktiivsed ajaloo- ja kultuuripärandil põhinevad tooted ja teenused – külastuspõhjused (ekspositsioon, haridus- ja külastusprogrammid, temaatilised traditsioonilised sündmused, osalusprogrammid kompleksi kui terviku baasil erinevatele sihtgruppidele, välja töötatud temaatilised pakettid jne), külastusaeg pikeneb ca 2 tunni võrra.</p> <p>Külastajate arvu kasv ja kohalviibimise aja pikenemine toob kaasa suureneva nõudluse erinevatele teenustele, sh toitlustamine, majutusteenus, giiditeenus, olmeteenused, kaubandus, pärandil põhinevad programmid, õhtujuhid, muuusikud, käsitöötoodete ja suveniiritootjad, kohaliku toidutootjad jne, mis toetab piirkonna ettevõtete arengut, töökohtade säilumist ja lisandumist piirkonnas.</p> <p>Projekti elluviimine toob kaasa otseseste ja kaudsete töökohtade loomise ning säilitamise. Haanja vallas on 14 majutus- ja 3 toitlustusasutust ning 15 km raadiuses on üle 30 majutus- ja toitlustusettevõtte, kes saavad kaudset tulu Rogosi kastellmõisa</p>
---	---

	<p>külastajate arvu kasvust. Samuti saavad kasu piirkonnas giiditeenuse pakkujad (ca 15 in), kohaliku toidu tootjad ja käitlejad, suveniiride tootjad, külastajatele pakutavates elamuslikes programmides osalejad, kütusemüüjad jm jaekaubandus.</p> <p>Ettevõtluse jätkusuutlik areng piirkonnas toetab ka valla elujõulisust ning tugevdab tulubaasi, mis omakorda võimaldab investeerida sotsiaalsesse- ja turismiinfrastruktuuri, elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamisse. Projekti elluviimisel on tugev positiivne mõju Võrumaa ja Haanjamaa kui sihtkoha turunduse ning konkurentsivõime tugevdamise aspektist lähtuvalt, samuti Ruusmäe piirkonna elujõulisuse säilumisele, kohaliku ressursi väärimdamisele, ka paiga identiteedi tugevnemisele.</p> <p>Projekt aitab olulisel määral kaasa aastaringsete turismiteenuste arendamisele ja kohaliku ressursi (ajaloo- ja kultuuripärandi, loodusressursi) väärimdamisele, uute töökohtade loomisele ning olemasolevate töökohtade säilitamisele.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Projekti tegevuste elluviija on kohalik omavalitsus ning hallatavad asutused.</p> <p>Projekti elluviimise järgselt ja turundustegevustes on kaasatud lisaks ettevõtjad, MTÜ Ruusmäe Noorteklubi, Ruusmäe Maanaiste Selts, jt jätkates varasemates arendusprojektides edukalt toimunud koostööd.</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus</p>	<p>Projekti elluviimise toel ja tulemusel on renoveeritud kellatornis ja kastellmõisa idatiivas II korrusel 125 m² pinda (praegu tegutseb ajale jalgu jäänud näitusega väike muuseumituba) ning rajatud on aastaringsest avatud mõisa väärtuspakkumist täiendav interaktiivne mõisa- ja kohaliku pärandi (sh Haanja piibud) teemaline ekspositsioon, välja on arendatud haridus- ja tegevusprogrammid ning ellu on viidud turundustegevused.</p> <p>Mõisakompleksi arendamise tulemusena on loodud otseseid täiendavaid töökohti 2,5. Kaudselt on toetatud töökohtade lisandumist ja olemasolevate töökohtade säilumist teistes erinevaid teenuseid pakkuvates ettevõtetes. Aidatud on kaasa 30-35 töökoha säilimisele piirkonnas ning lisanduva turismitulu kaudu on loodud 1,5 täiendavat töökohta (hinnang EAS SM analüüsi vormi põhjal).</p>
<p>Valmisolek elluviimiseks tegevuste</p>	<p>Rogosi mõisa üldpinnast (2498 m²) on varasemalt renoveeritud juba 1548 m², sh majutus- ja toitlustusteenuste, kontsertide ja etenduste pakumiseks sobivad ruumid, korrastatud on pargiala, rajatud paadisild, laululava. Rogosi mõisakompleks kuulub Haanja vallale ning mõisakompleksi tervikuks arendamiseks on vallal olemas kontseptsioon - Rogosi mõisa arendamise kontseptsiooni ja tasuvus-teostatavusanalüüs (BDA Consulting OÜ 2014).</p> <p>Lisaks on eeltöödena teostatud: Rogosi mõis: atraktiivne küla- ja turismikeskus. Väljaarendamise kava (Funding OÜ 2010) Rogosi mõisa ekspositsiooni kontseptsioon ning mõisamuuseumi ekspositsiooni- ja sisekujunduse projekt (OÜ Continuum Group ja OÜ Laika, Belka & Strelka)</p>

Ehitusprojekt Rogosi mõisa peahoone idatiiva põhjaosa pööningu kohandamine muuseumi ekspositsioonisaaliks (AS Kurmik)

Loodud võimalused aktiivseks ajaveetmiseks mõisas (paat ja ajaloolised kalapüügiriistad, mõisaegsed tööriistad, valminud on saan ja vanker, seikluslik matkarada pargis).

Rogosi mõisa pargi rekonstrueerimise projekt (OÜ Kivisilla 2014)

Haanja vallal on olemas kogemustega ja kompetentne projektimeeskond ning koostöövõrgustik. Viimasel kolmel aastal on Haanja vald edukalt ellu viinud järgmised projektid: „Rogosi mõisa kujundamine multifunktsionaalseks elava ajaloo, haridus- ja kogukonnakeskuseks“, „Rogosi mõisa peahoone trepi renoveerimine“ ja „Rogosi mõisa peahoone sisehoovi uste ja akende renoveerimine“

Projekt aitab otseselt kaasa Võru maakonna arengustrateegia majandusvaldkonna eesmärgi punkt 3. *Aastaringsete turismiteenuste arendamine* elluviimisele.

http://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/V%C3%B5ru+maakonna+arengustrateegia_1.06.2015.pdf/9664d76f-3f62-4186-81fe-8fc5045ba8c2

Projekt sisaldub Võru maakonna arengustrateegia majandusvaldkonna rakenduskavas kui maakondliku/piirkondliku mõjuga projekt. <http://voru.maavalitsus.ee/documents/181637/6358001/Lisa+6+Majandusvaldkonna+rakenduskava.pdf/f7343689-7670-4fc6-9d2e-b1c8cf4fd657>

Projekt kajastub Haanja valla Haanja valla arengukavas ja tegevuskavas aastateks 2014-2022. Pikaajaline eesmärk: Haanja vald on aastaringset edukalt toimiv turismi- ja puhkemajanduspiirkond ning harrastusspordi keskus alaesmärk Suur Munamägi ja Rogosi mõis on tuntud turismisihtkohad ja pakuvad mitmekülgseid positiivseid külastuselamusi, lk 12 ja 26. http://www.haanja.ee/upload/fck/arengukava_avalikule_valjapanekule-2.pdf

Haanja vald on valmis kõigi oma kogemuste ja ressurssidega panustama projekti edukasse realiseerimisse. Valla eelarve võimaldab omafinantseeringut, sh ühineva KOV kontekstis, projektoi esitamine on kooskõlastatud ühinevate valdadega.

Toetatud piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskava I voorust

ARENDAV OBJEKT	
1. Võru linna ja selle lähiümbruse töökohtadele ja teenustele parema ligipääsu tagamine	
ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Projekti kogumaksumus on 2 409 500 eurot.</p> <p>Projekti käigus rajatakse nõuetekohase tähistusega valgustatud kergliiklusteed, luues seeläbi 11 ühendust järgmiste tänavate vahel: Tartu tn – Vabaduse tn – Liiva tn – Petseri tn - Räpina mnt – Luha tn – Pikk tn; Tartu tn – Seminari tn; Luha tn – Jüri tn; Valga mnt - Kubja tee – Lõuna-Eesti Haigla (vt Skeem 1).</p> <p>Lisaks lünkadele kergteede võrgustikus on probleemiks ka ühistransport, kuna linna teenindavad maakondlikud bussiliinid ning bussid liiguvad harva (vähestest ressurssidest tingituna), mis omakorda suurendab vajadust kergliiklusteede järele. Teiseks kitsaskohaks on ka kesklinnas parkimiskohtade puudus, see omakorda suurendab ratastega liiklejate arvu, seega nõudlus on kergliiklusteede osas on suur eriti suurürituste ajal. Kolmandaks on näha rattaga liiklejate arvu kasvu – suuremad ettevõtjad Cristella VT (töötajate arv u 110) ja Valio Eesti Võru Juustutööstus (töötajate arv u 100) on rajanud ka oma ettevõtete juurde suured rattaparklad. Koolimajade rattahoidjad on rattaid tihedalt täis.</p>
Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju	<p>Projekti elluviimine tagab teenustele ja töökohtadele parema ligipääsu Võru linnas ja seda ümbritsevas vallas. Projekt ühendab juba olemasolevad kergteed ühtsesse võrgustikku, tagades linna äärealade asumite parema ühendatuse keskusega. Seeläbi jõuavad inimesed oma sihtpunktidesse kiiremini, turvalisemalt ja mugavamalt. Samuti toetab projekt säästlike liikumisviiside arengut.</p> <p>Kergliiklusteed ühendavad erinevad linnaruumi paigad – suuremad linnaäärsed asumid (Väimela, Parksepa, Meegomäe, Kubija), tööstus- ja ettevõtlusalad (Võrukivi, Võrusoo, Pika ja Jaama tn ettevõtted), bussijaam, elamupiirkonnad, haigla. Paraneb ka teenustele (koolid, lasteaiad, haigla) ligipääs. Samuti loob projekt võimalused tervisliku eluviisi edendamiseks. Kergliiklusteede rajamine parandab ka elukeskkonda ja ilmestab linnaruumi.</p>

	<p>Loodav kergliiklustee ühendab ära kesklinna, elamupiirkonna, tööstus- ja äriettevõtted, tööstusalad, suurürituste toimumiskoha Kubija laululava ja Võru linna suurima tööandja Lõuna-Eesti Haigla.</p> <p>Välja arendamist vajavad Jüri tn – Räpina mnt kuni linna piirini ja kesklinn – Tallinna mnt Kivi tänavani. Need teostatakse järgmiste etappidena fondide, riigi eelarve (riiklikud maanteed, mis sisenevad linna) või linna eelarve toel.</p>
<p>Eeldatav osalejate ring</p>	<p>Võru linn, Võru vald</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus</p>	<p>Projekti tulemusena on rajatud kergliiklusteed, mis ühendavad suuremaid linnaäärseid asumeid, tööstus- ja ettevõtlusalasid, bussijaama, suuremaid korterelamupiirkondi ja Lõuna-Eesti Haiglat. Paranenud on tööjõu liikuvuse võimalused ja teenuste kättesaadavus.</p>
<p>Valmisolek elluviimiseks</p>	<p>Võru maakonnas on välja töötatud Võru maakonnaplaneering „Kergliiklusteed ja loodusrajad“, kus on ära märgitud kergliiklusteede võrgustik ning vajalikud trassid. Projekti raames Võru linna rajatavad kergliiklusteed on kooskõlas planeeringuga ning toetab ühtse kergliiklusvõrgustiku kujunemist. Maakonnaplaneering on kättesaadav: https://voru.maavalitsus.ee/teemaplaneeringud (vt Skeem 2).</p> <p>Võru linnal ja vallal on olemas võimekus omafinantseeringu katmiseks.</p> <p>Võru linna arengukava (https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4190/9201/4010/Arengukava.pdf#). Tegevuskavas on ette nähtud järgmine tegevus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • T31 Kõnniteede rekonstrueerimine ning uute kõnni- ja kergliiklusteede projekteerimine ja ehitamine. <p>Võru valla arengukava (https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4241/0201/4011/m13_lisa.pdf#). Peatükis 4.2 on valla teede osas välja toodud lähiaastate arenguvision: rajada Võrust Lõuna-Eesti Haiglani ja Väimelas Pärna tee ja Lapi tee äärde kergliiklustee.</p>

ARENDAVA OBJEKT	
2. Võrukivi tehnopargi 8 kinnistu soojavõrguga ühendamine	
ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Projekti kogumaksumus on 255 000 eurot.</p> <p>Tegevused hõlmavad Võrukivi tehnopargi 8 kinnistu varustamist soojatrassidega, mille puudumise tõttu on käesoleval hetkel investorite huvi ala vastu tagasihoidlik.</p> <p>Võrukivi tehnopargi kogu pindala on 11 ha. Võrukivi Tehnopargis on 14 äri- ja tootmismaa kinnistut, mille suurused jäävad 4296 m² kuni 14983 m² piiresse. Lubatud on ehitada enamasti 3-5 hoonet kinnistule maksimaalselt 9-15 m kõrgusega.</p> <p>Käesoleva projektiga on plaanis arendada 8 kinnistut, mille kogupindala on 5,2 ha. Nendest ühel krundil on juba investor olemas (Estelaxe OÜ) ning ühele kinnistule rajab ala arendaja Selista Ehitus OÜ tootmishalli. Toomishallil on mitu rendihuvilist ning läbirääkimised on hetkel pooleli. Tänapäevaks on kogu tehnopargi alast hõivatud 3 krunti (Kagu Elekter OÜ, Selista Ehitus OÜ, Estalaxe OÜ) ning 1 krundi müügiks käivad läbirääkimised.</p> <p>Tööstusalale tuleku vastu on huvi tundnud 2 Venemaa ettevõtet ning mitmed kodumaised ettevõtted (arendusperioodi jooksul orienteeruvalt 1-4 ettevõtet aastas), kuid kinnistute võõrandamine on takerdunud valdavalt seetõttu, et ettevõtted on olnud huvitatud kohesest tegevuse alustamisest, kuid tööstusala ei ole lõpuni välja arendatud (puuduvad soojatrassid).</p>
Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju	<p>Projektiga luuakse eeldused Võru linna toimepiirkonna elanike tööhõivevõimaluste parendamiseks, arendades Võrukivi tehnopargi taristut ja suurendades selle atraktiivsust investoritele. Projekti tulemusena suureneb ka Võru linna ettevõtluskeskkonna atraktiivsus ning konkurentsivõime tervikuna. Võrukivi tehnopargi soojatrasside rajamine loob võimalused uute investeeringute ligimeelitamiseks ja seeläbi uute ettevõtete tekkeks. Hästi tasustatud töökohad ning nendelt laekuvad maksud on määrava tähtsusega Võru piirkonna kui terviku säilimisele ning arengule.</p>

	<p>Võrusoo tööstusala arendamisega kaasneb:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ettevõtluse arenemine ka väljaspool tööstusalasid (sh suurettevõtteid teenindava ettevõtluse teke – hooldus-, remondi- tootlustusteenused jne); • Piirkonna positiivse maine kujunemine seoses ettevõtluse intensiivistumisega; • Maa ja kinnisvara hindade kasv seoses piirkondade maine tõusuga; • Rakendusvõimaluste suurenemine piirkonnas leiduvate haridusasutuste õpilastele praktikakohana ning lõpetajatele töökohana; • Tööpuuduse vähenemine; • Piirkonna maksutulude tõus; • Palgataseme suurenemine; • Töötava elanikkonna väljarände kahanemine; <p>Piirkonna atraktiivsuse suurenemine välisinvestoritele.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Võru linn, Võru vald, Võru Maavalitsus, Võrumaa Arenguagentuur, piirkonnas tegutsevad ettevõtted</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus</p>	<p>Projekti tulemusena on 8 Võrukivi tehnoporti kinnistut varustatud soojatrassidega. Projekti tulemusena luuakse 50 uut töökohta.</p>
<p>Valmisolek elluviimiseks tegevuste</p>	<p>Võru linnal on olemas üldplaneering, mis annab ülevaade linna arengusuundadest, sh on seal ära näidatud Võrukivi tööstusala.</p> <p>Koostatud on ala detailplaneering ja tehniline projekt.</p> <p>Võru linna arengukava (https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4190/9201/4010/Arengukava.pdf#). Tegevuskavas on ette nähtud järgmised tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • T180 Tööstus- ja ettevõtlusalade (sh Võrusoo ja selle lähikülv) väljaarendamine • T186 Tööstuspiirkondades tugitaristu (juurdepääsuteed, kommunikatsiooni- ja tehnovõrgud) kaasajastamine ja rajamine (Pikk tn, Luha tn, Põllu tn ja Jaama tn) • T187 Kaugküttevõrgu laiendamise toetamine (tööstusala Võrukivi, Võrusoo, Pikk tn, Jaama tn, Põllu tn)

	<ul style="list-style-type: none"> • T189 Juurdepääsuteede ja transpordiühenduste parandamine (töökohtade ja teenuste kättesaadavus) <p>Tagatud on projekti omafinantseering Võru linna poolt.</p>
--	---

ARENDAV OBJEKT	
3. Vastseliina piiskopilinnus – keskaja teemapark „Novum Castrum per saecula“	
ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS	
Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Projekti eeldatav kogumaksumus on 1 200 000 eurot koos sisustusega. Tegelik tööde maht ja projekti elluviimise etapid ning võimalused selguvad EASile põhitaotluse esitamise ajaks peale muinsuskaitse eritingimuste loomist ja uue ehitusala määramist (detailplaneeringu muutmine).</p> <p>Kulud jagunevad järgmiselt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pühakoha ehk endise linnusekabeli eksponeerimine, võimalusel avamine, konserveerimine ja lisandused, mis on tinglikud, mis kaitsevad, kuid erinevad selgelt ajaloolisest materjalist. (juurdepääs, infosildid, altar jne). Lõplik otsus ja hind selgub peale muinsuskaitse eritingimuste koostamist, eelväljakaevamiste teostamist ja projekteerimist. Eeltööna on valminud „Kaalutlused linnusekabeli eksponeerimiseks“ – Kaur Altoa. Pirita kloostri ettevõtmisel on valminud palverännaku tee Tallinn – Vastseliina (www.palverand.ee). Maksumus eeldatavalt 75 000 eurot. • Keskaja küla - linnuse ja Neuhauseni peamaja vahelisele maa-alale aastaringselt toimiva keskaja küla väljaehitamine (palverändurite maja, sepikoda, keraamikakoda, pagaritöökoda, keskaja saun, mesila, keskaja poed, kus müüakse külas ja piirkonnas valminud kaupa) jne. • Palverändurite maja – tegu on ühe suurema hoonega, kuhu on planeeritud elav interaktiivne ekspositsioon, mida on võimalik erinevate meeltega kogeda ja sisse elada palverändurite eluviisi. Maksumus koos sisustusega

eeldatavalt 500 000 eurot.

- **Sepikoda** - ehitatakse küla servale tuleoahu vältimiseks osaliselt kivist hoonena. Majas toimub külastajatele linnuse raha löömine, rõngassärkide punumine jms. **Maksumus eeldatavalt 80 000 eurot.**
- **Keraamika-, klaasi- ja / või puidukoda** – keraamika, klaas- ja puitesemete valmistamine. **Maksumus eeldatavalt 70 000 eurot.**
- **Mesila** – vanaaegsete mesilastarude (pakktarude) valmistamine ning mee ja vaha kasutamine linnuse eluolus. Vahast küünalde valmistamine, looduslike kreemide, saunatoodete valmistamine. **Maksumus eeldatavalt 15 000 eurot.**
- **Koduloomade ja lindude aedikud (asuvad linnuse Lõunamüüri juures).** **Maksumus eeldatavalt 25 000 eurot.**
- **Rüütlirada** – ehitatakse linnuse ümber asuvasse orgu Piusa jõe ja Meeksi oja kallaste ligidale, et ära kasutada kõiki looduslikke eripärasusi. Rüütlirada on mõeldud eri raskusastmetega ning erivanustele külastajatele, mida on võimalik kasutada aastaringselt. **Maksumus eeldatavalt 80 000 eurot.**
- **Lõunamüüri konserveerimine** – keskajal asusid tähtsad linnaeluks vajaminevad hooned kindlusemüüride all või juures. Linnuse Lõunamüüri juurde ehitatavad keskajal müüri äärtes asunud hooned (müügiletid, atraktsioonid, loomade ja lindude „elamud“ jne) on planeeritud rajada PKT projekti välistest vahenditest. Selleks, et oleks võimalik linnuse külastajatele anda hea ülevaade keskaja eluolust ja õpetada neile keskaja tegevusi ning käsitööd, on kõigepealt vajalik konserveerida kogu Lõunamüür ja ehitada selle kaitseks katus. **Maksumus eeldatavalt 225 000 eurot.**

Lisandub:

1. Ehituslik ja muinsuskaitsealine järelevalve **maksumusega 20 000 eurot**
2. Eeldatav projekteerimine **maksumusega 110 000 eurot.**

Teemapargi arendamine (sise ja väliekspositsioonide loomine ning nendeks vajalike rajatiste ja hoonete rajamine ning ühtlasi ajaloo- ja kultuuripärandi konserveerimine ja eksponeerimine) ei ole olemuslikult investeering, mida tehakse Eestis tavapäraselt erasektori rahadest. See tähendab, et keskaja teemapargi arenduste puhul on tegu turutõrkega, see tähendab, et investeeringu teostamine erasektori poolt pole mõeldav. Investeeringud tehakse avalikule sektorile kuuuluvale muinsuskaitsealusel objektil ja oma eripärasest tulenevalt on ressursimahukad ning eeldavad tugevat avaliku sektori poolset järelevalvet.

Palverändurite majja on planeeritud elav interaktiivne ekspositsioon, mida on võimalik erinevate meeltega kogeda, sisse elada palverändurite eluviisi. Ekspositsiooni ülesehitus lähtub kaasaegsest ekspositsiooni põhimõttest, kus püütakse

	<p>külastajat haarata ja kütkestada (engagement), anda võimalust kogeda ekspositsiooni erinevate meeltega, uues ja pakkudes külastajale maksimaalset kaasatust, vahetut kontakti. Tegu pole nn klassikalise muuseumi originaalesemete eksponeerimisega, vaid ajaloolise keskkonna taasloomisega, toonasele ajaperioodile iseloomuliku ruumi ja selle funktsionaalsuse taasloomisega ning selles keskkonnas eksponeeritavate rekonstruktsioonide- koopiatega. See võimaldab vahetut kogemist (sh katsumist, proovimist) loob isikliku suhestumise võimaluse, loob elamust ning on hariv. Hariduslikus plaanis võiks tuua paralleeli meetodiga „tehes õppimine“ (learning by doping).</p> <p>Palverändurite majas saab külastaja, niisiis, külastusprogrammi raames tutvuda palverändurite eluoluga: külastajad saavad võimaluse kehastuda palveränduriteks, kogeda nende keskaja ja hilisemate perioodide võimalusi, traditsioone ja rituaale palvetamiseks, puhkamiseks, söögi valmistamiseks, pesemiseks, võimalused palvehelme valmistamiseks ja muuks käsitööks, palvete ja palveraamatute kirjutamiseks ning lugemiseks jne. Eksponeeritakse erinevas funktsionaalsuses ruumid, kusjuures tuuakse välja erinevast seisusest palveränduritele tol ajal võimaldatud mugavustasemed. Seega on palverändurite maja üks tervik ja oluline osa kogu turismikompleksist, mitte erasektori poolt arendatav puhkeobjekt. Majutusteenuse pakkumise funktsionaalsust palverändurite majas välja ei arendata. Linnusekabelis toimunud ime, paavsti poolt välja antud indulgents ja sellest ajendatud palverännakud Vastseliina Piiskopilinnusesse, mis pole lakanud sajandite jooksul on selle atraktsiooni võtmelement, unikaalsust rõhutav ning eristumist ja atraktiivsust loov edutegur, mida rajatav palverändurite maja võimaldab esile tõsta ja eksponeerida.</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju</p>	<p>Vastseliina linnus on juba toimiv turismiobjekt, mida on sihipäraselt mitmeid aastaid arendatud. Välja on arendatud peamaja, kus on aastaringselt toimivad näitused jm teenused, sh toitlustus. Linnusekompleksi edasi arendamine terviklikuks turismiobjektiks toob kaasa mitte üksnes Vastseliina valla, vaid maakonna külastatavuse tõusu tervikuna. Tekivad uued töökohad, areneb väikeettevõtlus ja turism. Investeering turismiinfrastruktuuri arendamisse ja kultuuripärandi säilitamisse loob soodsad tingimused turismiettevõtluse arenguks piirkonnas (majutus-, toitlus- ja giiditeenused, käsitöö). Piirkonna turismiettevõtjad saavad linnusekompleksi kui huvipakkuva turismiobjekti lisada oma tootepakettidesse. Linnus hakkab aastaringselt erinevaid sündmusi korraldama, mis omakorda loob piirkonna ettevõtjatele võimalusi pakkuda ööbimiskohti ja muid teenuseid. Linnusekompleksil on tähtis roll Eesti kui reisisihi tutvustamisel ning see annab lisandväärtust Eesti turismimajandusele ja kultuuripärandi säilitamisele tervikuna. Samuti aitab külastusobjekti väljaarendamine äärealal vähendada turismiteenuste pakkumise kontsentreeritust ja toetab tasakaalustatud sotsiaalmajanduslikku arengut riigis.</p>

Eeldatav osalejate ring	Vastseliina vald, SA Vastseliina Piiskopilinnus, piirkonna ettevõtjad, mtü-d ja kodanikuühendused, elanikud
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus	<p>Projekti tulemusena valmib unikaalne terviklik turismiobjekt Kagu-Eestis, mis loob u 8 otsest töökohta ja suurendab piirkonna ettevõtjate tulu. Lisaks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suureneb piirkonna külastatavus ja aastaringiselt pakutavate harivate, elamuslike ning kvaliteetsete vaba aja veetmise võimaluste hulk; • Suureneb piirkonna atraktiivsus; • Tugevneb kohalike elanike identiteet läbi olemasoleva kultuuripärandi väärtustamise; <p>Suureneb piiriülese koostöö arendamine Venemaal ja Lätis asuvate sarnaste turismiatraktsioonidega (Aluksne ja Irboska linnused).</p>
Valmisolek elluviimiseks	<p>Linnusekompleksi arendamiseks on läbi viidud palju mitmeid erinevaid uuringuid ja (tasuvus)analüüse. Lisaks on kompleksi arendamist rahaliselt toetanud PRIA, EAS, KIK ja kohalik Leader-programm. Kokku on linnuse taastamisse investeeritud üle 1,1 miljoni euro. Omavalitsusel on valmidus katta vajaminev omafinantseering.</p> <p>Valla arengukava: https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4111/1201/4016/arengukava.pdf. Arengukava tegevuskavas (lk 36) on sätestatud</p> <p>EESMÄRK: Turismipotentsiaal looduslike olude, piiri läheduse ja piiskopilinnuse näol on maksimaalselt ära kasutatud. Konkreetse tegevusena on ette nähtud keskaja teemapargi ettevalmistamine ja rajamine Vastseliina linnusesse.</p>

ARENDAV OBJEKT

4. Võru linna keskväljaku rajamine

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Projekti kogumaksumus on 2 004 000 eurot.</p> <p>Projekti tegevused hõlmavad Võru linna keskväljaku projekteerimist ja rajamist (Seminari väljak), sh Katariina kiriku ümbruse ja kiriku esise parkla terviklahendus ning soovituslikud valguslahendused väljakuga piirnevatele eramajadele. Arendatava maa suuruseks on 9520 m². Maksumus 1 904 000 eurot.</p> <p>Lisandub konkurss ja projekteerimine maksumusega 100 000 eurot.</p>
Arendatava objekti sotsiaalmajanduslik mõju	<p>Keskväljaku taastamise realiseerumine ühendab "keskuse" avaliku linnaruumi eri funktsioonid: sotsiaalse suhtluse ja rekreatsiooni, äri ja liikluse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Linna esindusväljak – taastatud on linna ajalooline süda. See on ka kokkusaamiste koht, kus nii kohalikud inimesed kui ka turistid peatuvad (parkimise planeerimisel arvestatakse turismibusside kohtadega), et reisijaid peale võtta või maha panna või suurt maakonna turismikaarti uudistada. Taastatud keskväljak annab inimestele emotsionaalse tunnetuse, et linnal on süda ning keskpunkt. Väljak ilmestab oluliselt linnapilti ning aitab kujundada positiivset mainet nii elu-, töö-, ettevõtluse- kui ka külastuskohana. • Parkmiskoht – väljaku ümbruses on palju eravaldues olevaid kinnistuid, mis on sobilikud ettevõtluse arendamiseks kesklinnas. Väljaku atraktiivseks muutmine ning parkimiskohtade tagamine loob väga head eeldused uute ettevõtete tekkeks. Samuti lahendab see olemasolevate ettevõtjate probleeme – nt olemasoleva Tartu tn (pank, suveniiripood) ja Katariina allee ettevõtjatel on parkimiskohtade puudus. Väljaku rajamine lahendab parkimisprobleemi ning ettevõtete ja teenuste kättesaadavuse südalinnas. Klientide, sh turistide arvu suurenemine suurendab ettevõtete käivet. • Oluline lüli Võru linna turismimarsruudis. Keskväljak saab olema alguskoht Võru linna turismimarsruudis. Roosisaarel asuv muinasasula, Roosisaare sild, Tamula rannapromenaad, Katariina allee, keskväljak ühendatakse üheks atraktiivseks linnaruumiks. Rajatud on oluline osa ajaloo teljest (muinasasulast kuni ajaloolise linnasüdameni). • Nii uute kui traditsiooniliste ürituse toimumise koht, kus toimuvad piirkonna olulisemad üritused: laadad (sh jõululaat, kohaliku omatoodangu jms), messid (sh kohaliku omatoodangu ja piirkonna eripärale keskenduvad messid, uued algatused jne), kontserdid (sh folkloorifestival, Uma Pido, uued algatused jms), võistlused (autoralli, ratta- ja jooksumaratonid jms), sõjaväel on võimalus kasutada väljakut vande andmise kohana (Kuperjanovi jalaväepatajon, jne) ning teised kultuuri-, meelelahutus- ja ettevõtluse arengut toetavad üritused. • Atraktiivne vaba aja veetmise koht nii linnakodanikele kui ka gümnasistidele. Linna keskväljaku vahetus läheduses

asub restarureeritav riigigümnaasiumi hoone, mis on Võru linna vanim hoone (endine mõisahoon), lisades suursugusust ja väärikust linna südamele. Linna keskväljak kujuneb atraktiivseks ajaveetmiskohaks ning gümnaasium on selle üheks tuiksooneks.

Seega loob projekt eeldused Võru linna toimepiirkonna elanike tööhõivevõimaluste parendamiseks, uute ettevõtete loomiseks ja südalinna kui ettevõtluskeskkonna atraktiivsuse suurendamiseks.

Hetkel on linna ajaloolise keskväljaku ümbruses äritegevus soikunud ning mõned hooned kasutusest väljagi jäänud. Kui Võru Linnavalitsus kajastas plaani ajalooline linna süda taastada ning kujundada sellest atraktiivne keskkond nii linlastele, külastajatele kui ka ettevõtetele, siis kinnisvaraturg elavnes ning hetkeseisuga on võõrandatud ajaloolise linnasüdame ümbruses 4 kinnistut. Uutel omanikel on kavatsus kinnistutel alustada äritegevust.

Varade võõrandamine on toimunud:

- Lembitu tn 2 – oktoober 2014 ostetud OÜ Lõunavara, kelle tegevusalaks on kinnisvara korrashoid. Lembitu tn 2 hoones oli müügieelselt 20 ettevõtet, peale siseviimistluse ja akende vahetamist on hoonesse juurde tulnud 10 ettevõtet. OÜ Lõunavara plaanib sellel või tuleval aastal renoveerida ka hoone fassaadi.
- Seminari tn 5 – ostetud 04.05.2015
- Seminari tn 3 – ostetud eraisikute poolt aprill 2015 – kinnistuomanikel on plaanis tühjalt seisvasse hoonese rajada toitlustusasutus, mis lummab linlasi ja külalisi väliterrassiga.
- Seminari 1 – 2015. aasta sügisest alustab renoveeritud hoones tegevust Võru riigigümnaasium.

Uus loodav keskväljak suurendab kesklinna piirkonna atraktiivsust ning julgustab ettevõtlike inimesi uusi ettevõtteid looma.

Peamiseks kitsaskohaks on olnud linnasüdame, keskväljaku puudumine – suurüritused on nõ hakitult erinevates paikades, samuti on problemaatiline olnud parkimise teema kesklinnas (kohvikud on olnud kuid hääbunud, sest kesklinnas on parkimisprobleemid ja inimesed ei taha pimedas pargis aega veeta). Praegune linnakeskuse väljanägemine pole olnud ettevõtjate jaoks atraktiivne tegutsemiskoht. Linnakeskuse taastamise teadete järgselt hakkas elavnema huvi kinnisvara kohta. Sellele lisandub loodav piirkonda teenindav riigigümnaasium (potentsiaalsed kliendid). Rannapromenaad, Katariina allee, taastatud linnakeskus, riigigümnaasium ja kirikud moodustavad kompleksse ala, mis toetavad ettevõtluse arengut, sh turismi.

	<p>Ettevõtjad (eriti kohvikud) ei taha tegutseda ja inimesed ei soovi veeta aega koledates paikades. Korrastatud keskvälgak hoogustab ka tegutsevate ettevõtete nagu näiteks Karma Antiigiäri äritegevust.</p> <p>Katariina allee on otseselt seotud linnakeskusega (Seminari väljakuga) kuna ühendab omavahel nii rannapromenaadi kui ka linnasüdame. Linnakeskuse arendamisel ei saa lähtuda ainult väljakust, vaid tuleb vaadelda suuremat ala.</p> <p>Linnakeskuse arendamisele tuleb mõju vaadata linna kvartalite kaupa. Linnakeskuse (Seminari väljaku) taastamine avaldab mõju nii olemasolevatele kui loob eeldused uute ettevõtete tekkeks – kohvikud, poed ja muu teenindus.</p> <p>Katariina allee korda tegemine on ehe näide sellest kuidas infrastruktuuri arendamine elavdab ettevõtlust, nimelt rajati Katariina alleele suur kohaliku toodangule keskenduv pood-toidu-seminaride pidamise koht (Võrumaa Toidukeskus), mis täna annab tööd 55–60 inimesele.</p>
Eeldatav tegevustes osalejate ring	Võru linn, Võrumaa Muuseum, EELK Võru Katariina Kogodus, Eesti Arhitektide Liit
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus	Projekt tulemusena taastatakse ajalooline linnasüda. Kaasaegsed lahendused loovad atraktiivse erifunktsioone pakkuva keskkonna. Keskvälgak integreerib linnaruumi ning soodustab erinevate ettevõtlusvormide teket ja koostööd. Projekti tulemusena luuakse 6 uut ettevõtet.
Valmisolek elluviimiseks tegevuste	<p>Olemas on ehitusprojekt, mis on aegunud. Koostöös Eesti Arhitektide Liiduga on välja kuulutatud väljaku kujundamise ideekonkurss, et uus lahendus saaks kaasaegne ja kõiki osapooli rahuldav.</p> <p>Linnal on olemas omafinantseeringu katmise võimekus.</p> <p>Võru linna arengukava (https://www.riigiteataja.ee/aktiilisa/4190/9201/4010/Arengukava.pdf#). Tegevuskavas on ette nähtud järgmine tegevus:</p> <p>T63 Võru linna keskvälgaku projekteerimine ja rajamine (Seminari väljak)</p>